

INSTITUT ZA STANDARDIZACIJU CRNE GORE

IZVJEŠTAJ O REALIZACIJI PROGRAMA RADA ZA 2025. GODINU

Predlog

Podgorica, _____ 2026. godine

SADRŽAJ:

1	REZIME	3
2	POPIS SKRAĆENICA	4
3	PRAVNI OSNOV	5
4	OSNOVNE INFORMACIJE O INSTITUTU	5
4.1	Djelatnost Instituta.....	6
4.2	Organi Instituta	7
4.3	Organizacija Instituta	8
4.4	Članstvo Instituta u međunarodnim i evropskim organizacijama za standardizaciju i saradnja na regionalnom i nacionalnom nivou	10
4.5	Stručna tijela Instituta	12
4.6	Članstvo u Institutu	12
4.7	Finansiranje Instituta.....	13
5	AKTIVNOSTI INSTITUTA.....	14
5.1	Priprema, donošenje, preispitivanje, povlačenje i održavanje crnogorskih standarda i srodnih dokumenata	14
5.2	Izrada Godišnjeg plana donošenja crnogorskih standarda i srodnih dokumenata za 2026. godinu	14
5.3	Prodaja standarda i srodnih dokumenata.....	15
5.4	Informisanje javnosti o crnogorskim standardima i standardizaciji	16
5.4.1	Informisanje putem sajta.....	16
5.5	Informisanje putem Informacionog centra.....	17
5.6	Edukativne i marketinške aktivnosti	17
5.6.1	Aktivnosti za podsticanje i olakšavanje poslovanja mikro, malih i srednjih preduzeća primjenom standarda u 2025. godini.....	17
5.6.2	Obuke za eksterne zainteresovane strane.....	19
5.6.3	Obuke za zaposlene Instituta.....	20
5.6.4	Ostale promotivne aktivnosti	20
5.6.5	Odnosi s medijima i javna vidljivost Instituta	22
5.7	Međunarodna saradnja u oblasti standardizacije.....	24
5.7.1	Međunarodna organizacija za standardizaciju (ISO)	24
5.7.2	Međunarodna elektrotehnička komisija (IEC)	26
5.7.3	Evropski komitet za standardizaciju (CEN) i Evropski komitet za standardizaciju u oblasti elektrotehnike (CENELEC)	28
5.7.4	Evropski institut za telekomunikacione standarde - ETSI.....	29
5.7.5	Komisija Codex Alimentarius	30
5.7.6	Saradnja sa nacionalnim tijelima za standardizaciju drugih država	30
5.8	Saradnja na nacionalnom nivou	31
5.9	Poslovi podrške državnoj upravi	33
5.10	Ostale aktivnosti.....	33
6	IMOVINA INSTITUTA	33
7	PROSTORNI KAPACITETI.....	34

1 REZIME

Izveštaj o realizaciji Programa rada Instituta za 2025. godinu sadrži osnovne informacije o Institutu za standardizaciju Crne Gore (u daljem tekstu: Institut) koje se odnose na: djelatnost Instituta, organe Instituta, organizaciju Instituta, članstvo Instituta u međunarodnim i evropskim organizacijama za standardizaciju i saradnju na regionalnom i nacionalnom nivou, stručna tijela Instituta, članstvo u Institutu i finansiranje Instituta.

Takođe, sadrži informacije o aktivnostima Instituta u 2025. godini koje se odnose na: pripremu, donošenje, preispitivanje i povlačenje crnogorskih standarda i srodnih dokumenata, izradu Godišnjeg plana donošenja crnogorskih standarda i srodnih dokumenata za 2026. godinu, prodaju standarda i srodnih dokumenata, informisanje javnosti o crnogorskim standardima i standardizaciji, edukativne i marketinške aktivnosti, obuke, međunarodnu saradnju, saradnju sa nacionalnim tijelima za standardizaciju drugih država, saradnju i nove ugovore na nacionalnom nivou, poslove podrške državnoj upravi, informacije o imovini Instituta i ostalim aktivnostima.

Institut je uspješno realizovao ključne ciljeve postavljene Programom rada i Godišnjim planom donošenja crnogorskih standarda i srodnih dokumenata za 2025. godinu, a koji su se, pored ostalog, odnosili na:

- Realizaciju Godišnjeg plana donošenja crnogorskih standarda i srodnih dokumenata za 2025;
- Provjeru poslovanja u skladu sa zahtjevima standarda ISO 9001 i ISO/IEC 27001;
- Aktivnosti vezano za sticanje punopravnog članstva u evropskim organizacijama za standardizaciju (CEN/CENELEC);
- Implementiranje i unapređenje informacionog sistema u cilju podrške poslovnim procesima standardizacije, kao i za komunikaciju sa zainteresovanim stranama u cilju edukacije i povećanja primjene standarda u praksi;
- Ispunjavanje obaveza u skladu sa statusom članstva i poboljšanje saradnje sa međunarodnim i evropskim organizacijama za standardizaciju, kao i sa nacionalnim tijelima za standardizaciju drugih država;
- Održavanje saradnje sa organima javne uprave;
- Edukativne i marketinške aktivnosti.

2 POPIS SKRAĆENICA

CAC	Komisija Codex Alimentarius
CEN	Evropski komitet za standardizaciju
CENELEC	Evropski komitet za standardizaciju u oblasti elektrotehnike
CHF	Švajcarski franak
DMS	Dokument menadžment sistem
EN/HD	Evropski standard
ETSI	Evropski institut za telekomunikacione standarde
FAO	Organizacija za hranu i poljoprivredu
ICS	Međunarodna klasifikacija standarda
IEC	Međunarodna elektrotehnička komisija
IKCG	Inženjerska komora Crne Gore
IKT	Informaciono-komunikacione tehnologije
IPA	Instrument pretpristupne pomoći
IPS	Institutova pravila standardizacije
IS	Informacioni sistem
ISME	Institut za standardizaciju Crne Gore
ISO	Međunarodna organizacija za standardizaciju
ISO DEVCO	ISO Komitet za zemlje u razvoju
IT	Informacione tehnologije
ITU	Međunarodna unija za telekomunikacije
MEST	Crnogorski standard i srodni dokument
MMSP	Mikro, mala i srednja preduzeća
NSO	Nacionalna organizacija za standardizaciju
NVO	Nevladina organizacija
PKCG	Privredna komora Crne Gore
PPR	Plan i program rada
SC	Potkomitet
STO	Svjetska trgovinska organizacija
TK (TC)	Tehnički komitet
UNECE	Ekonomska komisija za Evropu Ujedinjenih nacija
UNECE WR.6	UN/ECE Radna grupa za tehničku harmonizaciju i politiku standardizacije
UO	Upravni odbor
WHO	Svjetska zdravstvena organizacija
WTO/TBT	Sporazum o tehničkim preprekama u trgovini STO
OJEU	Službeni list EU

3 PRAVNI OSNOV

Institut za standardizaciju Crne Gore je samostalna neprofitna organizacija osnovana 2007. godine, radi ostvarivanja ciljeva standardizacije i donošenja crnogorskih standarda i srodnih dokumenata, kao i obavljanja drugih poslova iz oblasti standardizacije.

Osnivač Instituta je Vlada Crne Gore (u daljem tekstu: Osnivač).

Zakonom o standardizaciji¹ uređuje se organizovanje i djelatnost nacionalnog tijela za standardizaciju Crne Gore, donošenje, objavljivanje, povlačenje i primjena crnogorskih standarda i srodnih dokumenata i druga pitanja od značaja za standardizaciju.

Članom 18 tačka 6 Zakona data je nadležnost direktoru Instituta da priprema i dostavlja Upravnom odboru Izvještaj o realizaciji Programa rada.

Upravni odbor isti utvrđuje i dostavlja ga Osnivaču na razmatranje i usvajanje.

4 OSNOVNE INFORMACIJE O INSTITUTU

Institut je registrovan u Centralnom registru privrednih subjekata, pod registarskim brojem: 100000144, matičnim brojem/PIB: 02659638, šifrom djelatnosti 8413 – Uređenje poslovanja i doprinos uspješnijem poslovanju u oblasti ekonomije, kao Ostali oblici obavljanja privredne djelatnosti.

Institut u pravnom prometu nastupa samostalno, sa svim pravima i obavezama, u svoje ime i za svoj račun.

Institut je smješten na adresi Jovana Tomaševića br. 6 u Podgorici.

Potreba za uspostavljanjem i stalnim jačanjem sistema standardizacije u Crnoj Gori definisana je kroz sljedeće međunarodne, regionalne i bilateralne sporazume:

- Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju Evropskoj Uniji (SSP), koji se članom 77. odnosi na obavezu jačanja sistema standardizacije u Crnoj Gori;
- Sporazum Svjetske Trgovinske Organizacije o tehničkim preprekama u trgovini (WTO/TBT), koji u Aneksu 3 sadrži Kodeks dobre prakse za izradu, donošenje i primjenu standarda;
- Centralnoevropski Sporazum o slobodnoj trgovini (CEFTA), koji se članom 13. odnosi na obavezu jačanja sistema standardizacije u Crnoj Gori.

Od 29.4.2012. godine Institut obavlja ulogu nacionalne kontakt tačke za notifikaciju standarda u skladu Sporazumom STO o tehničkim barijerama u trgovini. Institut u kontinuitetu ispunjava

¹ Sl. list CG, br. 145/21

sve obaveze koje se odnose na Kodeks dobre prakse za izradu, donošenje i primjenu standarda.

Institut za standardizaciju Crne Gore, kao jedino nacionalno tijelo za standardizaciju, ima obavezu i zadatak da osmisli, organizuje i izvrši što bržu harmonizaciju crnogorskih standarda i srodnih dokumenata sa međunarodnim i evropskim standardima i srodnim dokumentima, poštujući pravila standardizacije međunarodnih i evropskih organizacija za standardizaciju uključujući i regulativu EU 1025/2012.

4.1 Djelatnost Instituta

U skladu sa članom 9 Zakona o standardizaciji,² Institut obavlja sljedeće poslove:

- 1) donosi Godišnji plan, Program rada i finansijski plan za narednu godinu (u daljem tekstu: Finansijski plan);
- 2) priprema, donosi, preispituje i povlači crnogorske standarde i srodne dokumente;
- 3) obrazuje i ukida tehničke komitete, stručne savjete i srodna tijela;
- 4) obezbjeđuje usaglašenost crnogorskih standarda i srodnih dokumenata sa međunarodnim i evropskim standardima;
- 5) vodi registar crnogorskih standarda i srodnih dokumenata u svim fazama razvoja;
- 6) učestvuje u izradi i preispitivanju standarda i srodnih dokumenata koje donose međunarodne i evropske organizacije za standardizaciju;
- 7) saraduje sa međunarodnim i evropskim organizacijama za standardizaciju i nacionalnim tijelima za standardizaciju zemalja potpisnica odgovarajućih sporazuma iz oblasti standardizacije i obavlja druge poslove u skladu sa obavezama iz međunarodnih ugovora u oblasti standardizacije koji obavezuju Crnu Goru;
- 8) dostavlja obavještenje, na zahtjev organa državne uprave, o tome da li je u oblasti koja se uređuje tehničkim propisom donijet odgovarajući crnogorski standard ili predstoji njegovo donošenje, odnosno da li postoji odgovarajući međunarodni ili evropski standard;
- 9) obezbjeđuje dostupnost javnosti informacija o crnogorskim standardima, srodnim dokumentima, publikacijama, kao i o standardima i publikacijama odgovarajućih međunarodnih i evropskih organizacija i drugih zemalja i vrši njihovu prodaju;
- 10) djeluje kao informacioni centar za standarde i srodne dokumente, u skladu sa zahtjevima predviđenim odgovarajućim međunarodnim sporazumima i obavezama koje proizilaze iz članstva u odgovarajućim međunarodnim i evropskim organizacijama za standardizaciju;

² Zakon o standardizaciji ("Sl. list CG", broj 145/21);

- 11) zastupa interese Crne Gore u oblasti standardizacije u međunarodnim i evropskim organizacijama za standardizaciju;
- 12) odobrava upotrebu znaka usaglašenosti sa crnogorskim standardima i srodnim dokumentima, u skladu sa pravilima Instituta;
- 13) promoviše primjenu crnogorskih standarda i srodnih dokumenata;
- 14) donosi pravila na osnovu kojih se donose, objavljuju, preispituju i povlače crnogorski standardi i srodni dokumenti, a koja se zasnivaju na odgovarajućim međunarodnim, evropskim i crnogorskim standardima i dokumentima međunarodnih i evropskih organizacija za standardizaciju;
- 15) priprema, prihvata i izdaje crnogorske standarde za primjenu tehničkog zakonodavstva;
- 16) uspostavlja i održava bazu podataka o crnogorskim standardima povezanim s tehničkim zakonodavstvom;
- 17) organizuje obuke korisnicima standarda i srodnih dokumenata ili pruža stručnu pomoć za primjenu odnosno ispunjavanje zahtjeva crnogorskih standarda i srodnih dokumenata;
- 18) obezbjeđuje jedinstvene tehničke osnove;
- 19) pruža usluge i obavlja izdavačku djelatnost iz oblasti standardizacije;
- 20) obavlja druge poslove, u skladu sa ovim zakonom i Statutom.

4.2 Organi Instituta

U skladu sa članom 11 Zakona o standardizaciji³ organi Instituta su: Skupština, Upravni odbor i direktor. Organe Instituta (Skupštinu i Upravni odbor) sačinjavaju predstavnici Osnivača i zainteresovanih strana.

Institut je tokom 2025. godine, primjenjivao Zakon o standardizaciji, te kroz svoje poslovne procese i radne aktivnosti, obezbijedio potrebne informacije, dokumentaciju, predlog Programa rada, Godišnjeg plana donošenja crnogorskih standarda i srodnih dokumenata, Finansijskog plana, kao i sve neophodne Izvještaje.

Skupština i Upravni odbor Instituta usvojili su više akata koji su od opšteg značaja za poslovanje i rad Instituta, u skladu sa Zakonom o standardizaciji.

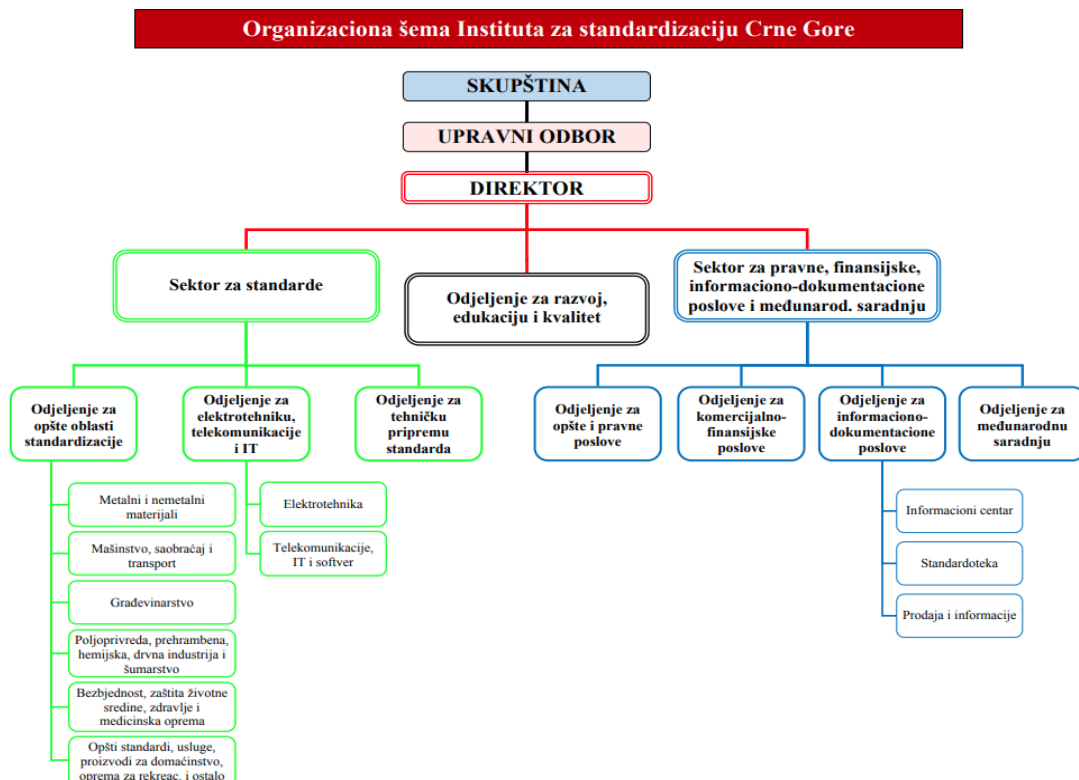
Tokom 2025. godine održana je jedna sjednica Skupštine Instituta, dok je Upravni odbor Instituta održao ukupno pet sjednica.

³ Zakon o standardizaciji („Sl. list CG“, br. 145/21)

4.3 Organizacija Instituta

Institut za standardizaciju Crne Gore je Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta organizovan kroz tri cjeline kako je predstavljeno na Slici 1.

U Institutu za standardizaciju Crne Gore pored Sektora za standarde i Sektora za pravne, finansijske, informaciono-dokumentacione poslove i međunarodnu saradnju uspostavljeno je i Odjeljenje za razvoj, edukaciju i kvalitet, kao posebna organizaciona jedinica.

Slika 1: Organizaciona šema Instituta

Sektor za standarde obavlja aktivnosti koje se odnose na pripremu, izradu i donošenje crnogorskih standarda i srodnih dokumenata. Te aktivnosti uključuju planiranje i izradu godišnjih programa rada donošenja crnogorskih standarda i srodnih dokumenata, preispitivanja postojećih standarda, njihovu izmjenu i dopunu, izradu radnih materijala, prijedloga prednacrt, nacrt i definitivnih tekstova standarda i srodnih dokumenata kao i organizovanje i sprovođenje javnih diskusija.

Sektor za standarde učestvuje i u izradi godišnjih planova i programa donošenja crnogorskih standarda kao osnove za obezbjeđenje finansijskih sredstava za rad Instituta. Učestvuje u izradi i drugih planova i programa od značaja za rad Instituta, kao i saraduje sa drugim institucijama i međunarodnim organizacijama iz oblasti standardizacije.

Organizuje rad i učestvuje u radu nacionalnih tehničkih komiteta, podkomiteta i radnih grupa. Učestvuje u radu tehničkih komiteta međunarodnih i evropskih organizacija za standarde: Međunarodne organizacije za standardizaciju (ISO), Međunarodne elektrotehničke komisije (IEC), Međunarodne unije za telekomunikacije (ITU), Evropskog komiteta za standardizaciju (CEN), Evropskog komiteta za standardizaciju u oblasti elektrotehnike (CENELEC), Evropske organizacije za telekomunikacije (ETSI), te saraduje sa Ekonomskom komisijom za Evropu Ujedinjenih nacija (UN/ECE) i Radnom grupom za tehničku harmonizaciju i politiku standardizacije (UN/ECE WR.6) i dr.

U skladu sa raspoloživim resursima Sektor učestvuje u procesu edukacije iz oblasti standardizacije u Crnoj Gori.

U skladu sa Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji Instituta za standardizaciju Crne Gore obavljanje poslova Sektora za standarde organizovano je u okviru tri Odjeljenja i to:

I ***Odjeljenje za opšte oblasti standardizacije,***

Odjeljenje čini šest odsjeka i to:

- 1) Odsjek za metalne i nemetalne materijale;
- 2) Odsjek za mašinstvo, saobraćaj i transport;
- 3) Odsjek za građevinarstvo;
- 4) Odsjek za poljoprivredu, prehrambenu, hemijsku, drvnu industriju i šumarstvo;
- 5) Odsjek za bezbjednost, zaštitu životne sredine, zdravlje i medicinsku opremu;
- 6) Odsjek za opšte standarde, usluge, proizvode za domaćinstvo, opremu za rekreaciju i ostalo;

II ***Odjeljenje za elektrotehniku, telekomunikacije i informacione tehnologije,***

Odjeljenje čine dva odsjeka i to:

- 1) Odsjek za elektrotehniku;
- 2) Odsjek za telekomunikacije, informacione tehnologije (IT) i softver.

III ***Odjeljenje za tehničku pripremu standarda.***

Sektor za pravne, finansijske, informaciono-dokumentacione poslove i međunarodnu saradnju obavlja poslove iz domena pravne problematike standardizacije, radno pravnih odnosa zaposlenih, finansijskih poslova, informaciono-dokumentacione podrške Institutu, kao i poslove međunarodne saradnje. Sektor je organizovan kroz četiri odjeljenja koja obavljaju poslove iz nadležnosti Sektora i to:

- 1) ***Odjeljenje za opšte i pravne poslove,***
- 2) ***Odjeljenje za komercijalno-finansijske poslove,***

3) **Odjeljenje za informaciono-dokumentacione poslove,**

❖ Odjeljenje čine tri unutrašnje organizacione jedinice:

- *Informacioni centar;*
- *Standardoteka;*
- *Prodaja i informacije.*

4) **Odjeljenje za međunarodnu saradnju.**

U **Odjeljenju za edukaciju, razvoj i kvalitet**, pored ostalog, predviđeni su i poslovi izrade programa i planova razvoja u skladu sa politikom Instituta i učestvovanje u njihovoj realizaciji, izrada godišnjih planova i programa obuke kadrova Instituta i učešće u njihovoj realizaciji, organizovanje i učešće u procesu edukacije zainteresovanih strana u primjeni standarda, organizovanje seminara i radionica radi popularizacije standardizacije i učešće u njima, učestvovanje u realizaciji projekata pomoći Institutu, učestvovanje u izradi stručnih članaka i drugih dokumenata Instituta.

Zaključno sa četvrtim kvartalom 2025. godine Institut ima ukupno 20 (dvadeset) zaposlenih lica na neodređeno vrijeme, plus direktor Instituta.

4.4 Članstvo Instituta u međunarodnim i evropskim organizacijama za standardizaciju i saradnja na regionalnom i nacionalnom nivou

Institut, kao jedino nacionalno tijelo za standardizaciju, učestvuje u radu:

- Međunarodne organizacije za standardizaciju (ISO), u kojoj ima status **punopravnog člana od 01.07.2021.** godine;
- Međunarodne elektrotehničke komisije (IEC), u kojoj ima status pridruženog člana (*Associate member*) od 01.01.2009. godine;
- Evropskog komiteta za standardizaciju (CEN), u kojem ima status pridruženog člana (*Affiliate member*) od 01.07.2008. godine;
- Evropskog komiteta za standardizaciju u oblasti elektrotehnike (CENELEC), u kojem ima status pridruženog člana (*Affiliate member*) od 01.07.2008. godine;
- Evropskog instituta za telekomunikacione standarde (ETSI) u kojem ima status „nacionalne organizacije za standarde (NSO)” od 04.12.2014. godine.

Institut ima potpisane sporazume o poslovno-tehničkoj saradnji sa sljedećim nacionalnim tijelima za standardizaciju:

- Institutom za standardizaciju Srbije (**ISS**) – 4.7.2007. godine,
- Institutom za standardizaciju Bosne i Hercegovine (**BAS**) – 15.11.2007. godine,
- Institutom za standardizaciju Republike Sjeverne Makedonije (**ISRSM**) – 20.12.2022. godine,

- Generalnim direktoratom za standardizaciju Republike Albanije (**DPS**) – 18.6.2009. godine,
- Institutom za standardizaciju Slovenije (**SIST**) – 5.10.2009. godine,
- Hrvatskim zavodom za norme (**HZN**) – 2.9.2010. godine,
- Turskim institutom za standarde (**TSE**) – 19.2.2014. godine (u 2025. godini najavljeno revidiranje sporazuma),
- Upravom za standardizaciju NR Kine (**SAC**) – 12.9.2016. godine
- Institutom za standardizaciju Bugarske (**BDS**) – 16.5.2018. godine i
- Organizacijom za standardizaciju Kipra (**CYS**) – 26.06.2024. godine.

Potpisani sporazumi imaju za cilj unapređenje odnosa i uzajamne saradnje Crne Gore i drugih zemalja potpisnica u oblasti standardizacije, u cilju eliminisanja tehničkih barijera u trgovini, povećanja nivoa bezbjednosti, zaštite zdravlja i života ljudi, kao i unapređenja održivog razvoja i očuvanja životne sredine. Saradnja između institucija potpisnica odvija se kroz razmjenu informacija, eksperata, znanja i iskustva, kao i kroz zajednički rad po raznim pitanjima u oblasti standardizacije.

Važan segment saradnje sa nacionalnim institucijama za standardizaciju drugih država predstavljaju ugovorni odnosi koje Institut ima sa institutima iz Njemačke (DIN), Velike Britanije (BSI), Francuske (AFNOR), kao i sa američkim društvom za ispitivanje i materijale (ASTM International). Ova ugovorna saradnja omogućava zainteresovanim stranama da u prostorijama Instituta ostvare uvid u tekst njemačkih, britanskih, francuskih i ASTM standarda i da preko Instituta izvrše njihovu nabavku.

Dana 24. januara 2023. godine, Institut za standardizaciju Crne Gore i Ekonomska komisija Ujedinjenih nacija za Evropu (UNECE) potpisali su Deklaraciju za rodno odgovorne standarde i razvoj standarda. Institut za standardizaciju Crne Gore, kao nacionalno tijelo za standarde, odnosno kao organizacija za razvoj standarda ovim potpisivanjem obavezala se da će prepoznati Cilj 5 u Ciljevima održivog razvoja u Agendi za održivi razvoj Ujedinjenih nacija 2030 - postizanje rodne ravnopravnosti i osnaživanje svih žena i djevojaka, kao i da će standarde i proces razvoja standarda učiniti rodno odgovornim.

Na nacionalnom nivou Institut ima sporazume o saradnji sa:

- Privrednom komorom Crne Gore (**PKCG**),
- Mašinskim fakultetom UCG (Centar za kvalitet),
- Zavodom za metrologiju Crne Gore,
- Akreditacionim tijelom Crne Gore – 31.12.2008. godine,
- Direkcijom za razvoj malih i srednjih preduzeća (**MSP**) – 9.10.2013. godine,
- Inženjerskom komorom Crne Gore – 06.11.2015. godine (obnovljen i proširen 2025.)
- Zavodom za školstvo – 8.9.2016. godine,
- Centrom za razvoj nevladinih organizacija (**CRNVO**) – 27.2.2017. godine,
- Građevinskim fakultetom UCG – 11.9.2017. godine,

- Upravom za javne nabavke Crne Gore – 16.2.2018. godine,
- Upravom za imovinu – 4.2.2019. godine,
- Opštinom Tivat - 13.3.2019. godine,
- Crnogorskim udruženjem poslodavaca (**CUP**) – 24.11.2022. godine,
- JU SSŠ "Spasoje Raspopović" - 10.02.2023. godine,
- Savezom sindikata Crne Gore (**SSCG**) i Unijom slobodnih sindikata Crne Gore (**USSCG**) - 24.07.2023. godine.

Cilj saradnje je dalje jačanje institucionalnih kapaciteta, kao i planiranje i sprovođenje aktivnosti od obostranog interesa, a koje su značajne za crnogorsku privredu i društvo.

4.5 Stručna tijela Instituta

Institut organizuje poslove standardizacije u okviru stručnih tijela koja prate rad i učestvuju u radu stručnih tijela međunarodnih i/ili evropskih organizacija za standardizaciju.

Prepoznajući prioritetne oblasti za standardizaciju, koje su od interesa za Crnu Goru, Institut ima ukupno 17 aktivnih tehničkih komiteta.

Tehnički komiteti imaju preko 180 članova, sa visokom stručnom spremom, iz različitih oblasti. Članovi su predstavnici različitih zainteresovanih strana (organi državne uprave, naučno-obrazovne institucije, NVO, privredna društva, PKCG, IKCG, mala i srednja preduzeća...)

Da bi se ispoštovale obaveze nacionalnog tijela za standardizaciju prema evropskim i međunarodnim organizacijama, pored tehničkih komiteta Instituta usvajanje publikovanih evropskih standarda na nacionalnom nivou obavlja Stručni savjet za standarde.

4.6 Članstvo u Institutu

Radi ostvarivanja interesa u vezi sa crnogorskom standardizacijom, svako privredno društvo, drugo pravno lice ili preduzetnik koji su osnovani po propisima Crne Gore, kao i fizičko lice koje je državljanin Crne Gore, može biti član Instituta. Prava i obaveze članova bliže su uređeni Pravilnikom o članstvu.

Status člana Instituta u 2025. godini, imale su sljedeće organizacije:

1. Privredna komora Crne Gore,
2. Građevinski fakultet, UCG,
3. Mašinski fakultet, UCG,
4. Institut Sigurnost d.o.o. - Podgorica,
5. ABG Test d.o.o. - Podgorica,
6. Knauf d.o.o. - Podgorica,
7. Montinspekt d.o.o. - Podgorica,
8. Građevinski institut Montenegro doo - Podgorica,
9. Institut za javno zdravlje Crne Gore,
10. Jugopetrol AD - Podgorica,

11. Zavod za metrologiju – Podgorica,
12. Inženjerska komora Crne Gore – Podgorica,
13. EPCG – Nikšić,
14. Institut za transport – Podgorica.

4.7 Finansiranje Instituta

U 2025. godini Institut za standardizaciju Crne Gore finansirao se u skladu sa članom 20 Zakona o standardizaciji⁴, kojim je predviđeno da se sredstva za rad Instituta obezbjeđuju iz budžeta Crne Gore.

Prihodi koji su ostvareni naplatom članarina u Institutu, prodajom crnogorskih standarda, srodnih dokumenata i drugih publikacija, pružanjem usluga od strane Instituta i drugi prihodi ostvareni u skladu sa zakonom su prihodi budžeta Crne Gore.

Sredstva za funkcionisanje Instituta obezbjeđuju se za sprovođenje aktivnosti utvrđenih Programom rada i Godišnjim planom, plaćanje članarine međunarodnim i evropskim organizacijama za standardizaciju i sprovođenje međunarodne saradnje u ime Crne Gore u oblasti standardizacije.

Od 01.01.2023. godine Institut funkcioniše kao potrošačka jedinica budžeta tako da je priprema finansijskog plana i mjesečnog plana potrošnje za 2025. godinu rađena u skladu sa budžetskom klasifikacijom.

Zakonom o budžetu za 2025. godinu, Institutu za standardizaciju Crne Gore su dodijeljena sredstva kroz:

- **Program: 15 030** (Industrijski i regionalni razvoj);
- **Potprogram: 15 030 002** (Standardizacija i akreditacija) i
- **Aktivnost: 15 030 002 002** (Razvoj i usvajanje standarda).

Institutu su opredijeljena sredstva u iznosu od **635.999,28 €**.

Shodno zakonu, prihodi koje je Institut ostvarivao obavljanjem sopstvene djelatnosti uplaćivani su, takođe, direktno na račun Državnog trezora.

Napomena: Više informacija nalazi se u Finansijskom izvještaju za 2025. godinu.

⁴ Sl. list CG, br. 145/21 od 31.12.2021

5 AKTIVNOSTI INSTITUTA

Institut je tokom 2025. godine uspješno realizovao sve aktivnosti postavljene Programom rada i Godišnjim planom donošenja crnogorskih standarda i srodnih dokumenata za 2025. godinu.

5.1 Priprema, donošenje, preispitivanje, povlačenje i održavanje crnogorskih standarda i srodnih dokumenata

Crnogorski standardi nastaju preuzimanjem međunarodnih standarda (standarda koje su donijele međunarodne organizacije za standardizaciju – ISO, IEC i ITU), evropskih standarda (standarda koje su donijele evropske organizacije za standardizaciju – CEN, CENELEC i ETSI), standarda koji nastaju zajedničkim radom međunarodnih i evropskih organizacija za standardizaciju, nacionalnih standarda drugih zemalja, ali i razvojem i donošenjem izvornih crnogorskih standarda.

Planom donošenja crnogorskih standarda i srodnih dokumenata **za 2025. godinu** bilo je predviđeno donošenje minimum **2000 MEST** (crnogorskih standarda i srodnih dokumenata).

Institut je uspješno ostvario ovaj cilj i zaključno sa decembrom 2025. godine publikovao ukupno 2019 MEST standarda i srodnih dokumenata. Takođe, objavljena su i dva prevoda prethodno objavljenih standarda - MEST ISO/IEC 27003:2023 i MEST ISO/IEC 27004:2023.

Napomena: Više informacija o procesu pripreme, donošenja, preispitivanja, povlačenja i održavanja crnogorskih standarda i srodnih dokumenata nalazi se u Izvještaju o realizaciji Godišnjeg plana donošenja crnogorskih standarda i srodnih dokumenata za 2025. godinu.

5.2 Izrada Godišnjeg plana donošenja crnogorskih standarda i srodnih dokumenata za 2026. godinu

Pri izradi Godišnjeg plana za 2026. godinu posebna pažnja posvećena je na:

- politiku, opšte i posebne ciljeve koje usmjeravaju rad Instituta za naredni period;
- obaveze koje proističu iz evropskih i međunarodnih integracionih procesa Crne Gore, a tiču se oblasti standardizacije;
- obaveze koje proističu iz članstva u evropskim (CEN/CENELEC/ETSI) i međunarodnim organizacijama za standardizaciju (ISO/IEC);
- zahtjeve i potrebe članova tehničkih komiteta i drugih potencijalnih zainteresovanih strana za donošenje crnogorskih standarda i srodnih dokumenata;
- postojeće međunarodne/evropske standarde i srodne dokumente;
- planove rada korespondentnih stručnih tijela međunarodnih/evropskih organizacija za standardizaciju čiji se rad prati;
- potrebe za preispitivanjem crnogorskih standarda i srodnih dokumenata iz područja rada tehničkog komiteta, ukoliko ih ima;

- procjenu vremena i resursa za obavljanje aktivnosti na razvoju i preispitivanju crnogorskih standarda i srodnih dokumenata i
- druge uticajne faktore koji utiču na realizaciju Plana donošenja crnogorskih standarda i srodnih dokumenata.

Kako bi osigurao relevantnost i ažurnost Godišnjeg plana donošenja crnogorskih standarda i srodnih dokumenata, Institut za standardizaciju Crne Gore je u junu 2025. godine, pozvao sve zainteresovane strane da dostave svoje potrebe u vezi sa standardima. Takođe, pisanim putem su kontaktirana ministarstva Vlade Crne Gore, koja su pozvana da dostave spisak standarda potrebnih za sprovođenje tehničkih i drugih propisa u oblastima za koje su nadležna. Ova inicijativa omogućava aktivnu participaciju relevantnih institucija i interesnih grupa (zainteresovanih strana) u procesu izrade godišnjih planova. Zavod za metrologiju Crne Gore je iskazao potrebu za određenim standardima koji su uključeni u Godišnji plan za 2026. godinu.

Godišnji plan obuhvata Planove donošenja crnogorskih standarda i srodnih dokumenata koje su pripremili tehnički komiteti Instituta zaključno sa junom 2025. godine. Pored evropskih i međunarodnih standarda u čijem razvoju učestvuju Institutovi tehnički komiteti, Godišnjim planom su obuhvaćeni i evropski standardi koji su u prethodnom periodu publikovani.

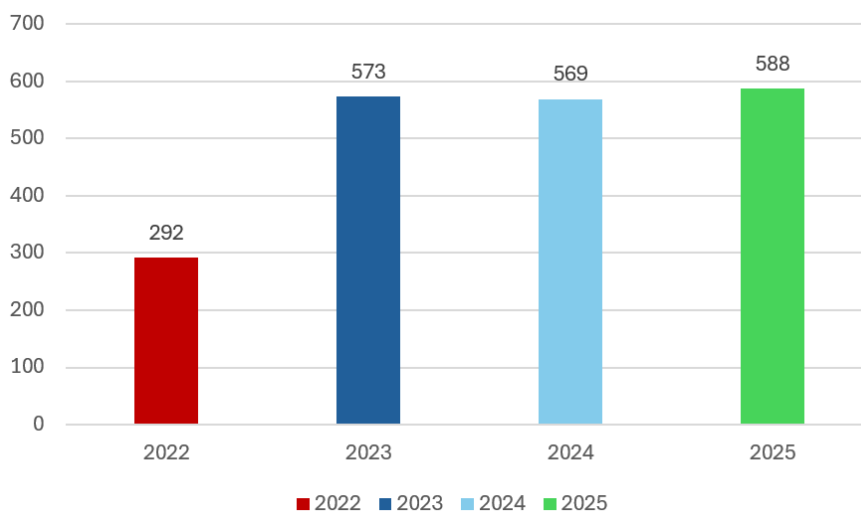
Godišnji plan obuhvata **2082 standarda i srodnih dokumenata** koji se trenutno nalaze u različitim fazama razvoja. Institut će učestvovati u izradi standarda koji još nijesu publikovani na međunarodnom i evropskom nivou, u skladu sa obavezama koje nameće status članstva u stručnim tijelima ISOa, IEC, CENa i CENELECa.

5.3 Prodaja standarda i srodnih dokumenata

Odjeljenje za razvoj, edukaciju i kvalitet je organizovalo tribine, panel diskusije i okrugle stolove edukativno-informativnog karaktera koje su tokom 2025. godine imale za cilj unaprijediti imidž ISME na fonu promocije standardizacije, primjene i prodaje standarda u odnosu na prethodnu godinu.

Tokom 2025. godine Institut je ostvario **prodaju 588 standarda** i srodnih dokumenata. Najznačajniji kupci standarda bili su: Centar za ekotoksikološka ispitivanja, Crnogorski elektrodistributivni sistem (CEDIS), Elektroprivreda Crne Gore (EPCG), ABG Test d.o.o., Institut za javno zdravlje, Institut Sigurnost, Univerzitet Crne Gore, Mašinski fakultet Podgorica i drugi.

Prodaja standarda može da bude pokazatelj primjene standarda unutar zemlje kako bi se podstakao međunarodni trgovinski i ekonomski rast. Institut promovise korišćenje standarda tako što ih čini pristupačnijim na lokalnom nivou i na osnovu prodaje analizira trend implementacije standarda.

Dijagram 1: Prikaz prodatih standarda tokom 2022., 2023., 2024. i 2025. godine

5.4 Informisanje javnosti o crnogorskim standardima i standardizaciji

Javnost je u kontinuitetu informisana o crnogorskim standardima u pripremi, o javnim raspravama u vezi sa nacrtima crnogorskih standarda, kao i o donešenim i povučenim crnogorskim standardima. Institut je putem sajta www.isme.me i preko medija obavještavao javnost o aktuelnim tokovima u oblasti standardizacije, a organizovali su se i razni događaji.

5.4.1 Informisanje putem sajta

U cilju informisanja javnosti o nacrtima crnogorskih standarda i srodnih dokumenata Institut za standardizaciju Crne Gore je redovno objavljivao relevantne informacije na svom zvaničnom internet portalu (www.isme.me).

Na ovom portalu, zainteresovane strane su imale mogućnost da se informišu o javnim raspravama i da daju svoje komentare, čime se obezbjeđivala transparentnost i učešće u procesu donošenja standarda.

Uz poštovanje propisanog vremena trajanja javne rasprave (60 dana), a u skladu sa Godišnjim planom donošenja crnogorskih standarda i srodnih dokumenata u 2025. godini putem ISME web sajta objavljeno je ukupno 6 (šest) javnih rasprava.

Tokom javnih rasprava Institut nije dobio bitnije komentare i sugestije koji bi mogli dovesti do obustavljanja ili odlaganja donošenja nekog crnogorskog standarda.

Zaposleni Instituta su propratili sve važne datume koji se odnose na određena područja standardizacije pripremajući informacije koje su se objavljivale na sajtu Instituta, kao i o događajima na kojima su učestvovali predstavnici Instituta u cilju informisanja javnosti o značaju standardizacije i važnosti implementacije u svim oblastima djelovanja u Crnoj Gori.

5.5 Informisanje putem Informacionog centra

Pored navedenih aktivnosti Institut je kroz svoj Info centar kontinuirano pružao informacije u vezi sa standardima i standardizacijom. Zainteresovane strane, uključujući preduzetnike, institucije, organizacije i pojedince, imale su mogućnost da dobiju odgovore na različita pitanja vezana za standarde i sam proces standardizacije.

Tokom 2025. godine Info centar Instituta je uspješno obradio više od **530 upita**, koji su pristigli putem telefona, e-maila, kao i direktnim kontaktima sa zainteresovanim stranama u prostorijama Instituta. Ovi upiti obuhvatali su širok spektar tema, od tehničkih i normativnih pitanja do konsultacija u vezi sa implementacijom evropskih i međunarodnih standarda.

5.6 Edukativne i marketinške aktivnosti

Podizanje svijesti o standardima i značaju njihove primjene ima ključnu ulogu u podizanju kvaliteta i konkurentnosti procesa, proizvoda i usluga, naročito kada je riječ o mikro, malim i srednjim preduzećima (MMSP). Ova preduzeća često predstavljaju osnovu ekonomije, te njihova edukacija o standardizaciji može imati značajan uticaj na njihov rast i međunarodnu konkurentnost.

Institut za standardizaciju Crne Gore je posvećen **intenziviranju saradnje sa MMSP** kako bi im se omogućilo bolje razumijevanje važnosti primjene standarda i uloge standardizacije u modernizaciji poslovnih praksi. U skladu sa **regulativom EU 1025/12**, član 6 stav 3 i član 24, Institut redovno objavljuje izvještaje o aktivnostima u vezi sa MMSP (https://isme.me/sr/ME/podrska-mikro-malim-i-srednjim-preduzecima_p5182.html).

5.6.1 Aktivnosti za podsticanje i olakšavanje poslovanja mikro, malih i srednjih preduzeća primjenom standarda u 2025. godini

Tokom 2025. godine, Institut za standardizaciju Crne Gore (u daljem tekstu: ISME) je kontinuirano sprovodio aktivnosti usmjerene na promociju standarda i standardizacije među mikro, malim i srednjim preduzećima (u daljem tekstu: MMSP), u skladu sa strateškim opredjeljenjem za unapređenje kvaliteta poslovanja, jačanje konkurentnosti domaće privrede i harmonizaciju sa relevantnim međunarodnim i evropskim okvirima. Ove aktivnosti predstavljaju ključni segment institucionalnog djelovanja ISME u cilju podizanja svijesti i osposobljavanja privrednih subjekata za primjenu standarda kao alata za održivi razvoj i usklađivanje sa savremenim tržišnim zahtjevima. Sve sprovedene aktivnosti usklađene su sa principima i praksama Evropske unije i međunarodnim standardima, čime se doprinosi modernizaciji poslovnih procesa i jačanju konkurentnosti domaćih mikro, malih i srednjih preduzeća na međunarodnom tržištu. ISME je kontinuirano radio na promovisanju kulture kvaliteta i primjene standarda kao ključnog alata za efikasno upravljanje rizicima, unapređenje poslovnih procesa i dugoročnu održivost preduzeća.

Navedene aktivnosti su se odnosile na:

- organizovanje panel diskusija, okruglih stolova i konferencija o temama iz različitih oblasti za predstavnike MMSP
- organizovanje obuka iz oblasti standardizacije shodno potrebama predstavnika MMSP
- distribuciju publikacije Vodič kroz principe QMS-a za mikro, mala i srednja preduzeća u Crnoj Gori predstavnicima MMSP
- distribuciju brošure „Standardi kao podrška izvještavanju o održivosti u vezi sa životnom sredinom, društvom i upravljanjem (ESG)“ u izdanju CEN/CENELEC

Kroz projekat IPA 2020 realizovane su informativno-edukativne aktivnosti na sljedeće teme: „Kako iskoristiti najbolje prakse u upravljanju start-up kompanijama“, „Uloga standarda MEST ISO 45003 u obezbjeđivanju mentalnog zdravlja na radnom mjestu“, Panel diskusija "Od standarda do ekološkog pakovanja“, Panel diskusija "Zakon o informacionoj bezbjednosti kroz prizmu direktive NIS2 i standarda 27001“.

Okrugli sto na temu: „Kako iskoristiti najbolje prakse u upravljanju start-up kompanijama“ u saradnji sa Privrednom komorom Crne Gore održao se dana 30. januara 2025. godine. U ulozi izlagača na događaju bio je viši ekspert iz oblasti standardizacije iz Republike Slovenije, koji je govorio o primjeni dobrih praksi u upravljanju start-up kompanijama. Događaj je bio namijenjen preduzetnicima, osnivačima start-up kompanija, investitorima, menadžerima, kao i svim profesionalcima koji žele da unaprijede svoje znanje o upravljanju start-up firmama i primjeni najboljih praksi u ovom sektoru. Cilj okruglog stola bio je da se kroz otvorenu diskusiju i razmjenu iskustava sa stručnjacima i kolegama iz industrije identifikuju ključni faktori uspjeha, najnovije strategije i izazovi u upravljanju start-up-ovima. Događaj je pružio priliku za učenje, umrežavanje i razvijanje novih ideja koje mogu unaprijediti poslovne modele i doprinijeti rastu start-up zajednice.

Panel diskusija na temu: „Uloga standarda MEST ISO 45003 u obezbjeđivanju mentalnog zdravlja na radnom mjestu“ održana je dana 4. februara 2025. godine. U ulozi izlagača na događaju je bio sertifikovani ekspert za zaštitu zdravlja i bezbjednosti na radu iz Republike Slovenije. Cilj događaja bio je da se predstavi značaj primjene standarda MEST ISO 45003 kao alata za poboljšanje mentalnog zdravlja zaposlenih, razmjena iskustava i najboljih praksi u implementaciji mentalnog zdravlja na radnim mjestima, kao i razvijanje zajedničkog pristupa u stvaranju zdravijeg i produktivnijeg radnog okruženja. Panel diskusija je bila namijenjena menadžerima ljudskih resursa, stručnjacima za zdravlje i sigurnost na radu, poslodavcima, stručnjacima iz oblasti psihologije i mentalnog zdravlja, kao i svim zainteresovanim stranama za poboljšanje radnih uslova i brigu o mentalnom zdravlju zaposlenih.

Panel diskusija na temu: „Od standarda do ekološkog pakovanja“ održana je dana 27. februara 2025. godine. Navedena panel diskusija okupila je učesnike iz državnih institucija, organa lokalne samouprave, industrije proizvodnje i distribucije pakovanja, održivog razvoja i zaštite životne sredine, menadžmenta kvaliteta i standardizacije, organizacija i institucija koje se bave ekološkim rješenjima, start-up-ova i inovatora u oblasti ambalaže, kao i ostale zainteresovane strane koje žele da smanje štetne i negativne uticaje na životnu sredinu. U ulozi gosta izlagača

na događaju bila je samostalna konsultantkinja i ekspertkinja za zaštitu životne sredine iz Republike Slovenije, koja je kroz primjere dobre prakse istakla da ispunjavanje osnovnih zahtjeva ili procjena usklađenosti sa standardima zahtijeva saradnju između svih aktera u lancu vrijednosti ambalaže, koji moraju uspostaviti procedure za provjeru usklađenosti sa osnovnim zahtjevima za pakovanje. Učesnici su predstavili svoje iskustvo i inovacije u oblasti ekološkog pakovanja, relevantnim standardima i regulativama naglašavajući ulogu održivih rješenja i implementacije novih standarda u smanjenju negativnih uticaja na životnu sredinu. Na panel diskusiji je bilo riječi o Zakonu o upravljanju otpadom koji je stupio na snagu u oktobru 2024. godine, kojim se uređuju vrste i klasifikacija otpada, planiranje, uslovi i način upravljanja otpadom, kao i druga pitanja od značaja za upravljanje otpadom.

Panel diskusija na temu: „Zakon o informacionoj bezbjednosti kroz prizmu direktive NIS2 i standarda ISO/IEC 27001“ održana je dana 6. marta 2025. godine. Navedeni panel omogućio je detaljnu analizu Zakona o informacionoj bezbjednosti, sa posebnim osvrtom na implementaciju evropske direktive NIS2, koja ima za cilj jačanje sajber bezbjednosti u EU, kao i implementaciju međunarodnih standarda poput ISO/IEC 27001, koji igraju ključnu ulogu u zaštiti informacionih sistema i podataka. U ulozi izlagača bio je EPRD ekspert za informacionu bezbjednost iz Republike Slovenije i vodeći provjeravač za sistem upravljanja bezbjednošću informacija ISO/IEC 27001:2013 (CQI-IRCA). Navedni događaj je okupio učesnike iz državnih institucija, organa lokalne samouprave, privatnog sektora, stručnjake iz oblasti informacionih tehnologija, bezbjednosti i zakonodavstva.

Događajima je prisustvovalo ukupno **452** učesnika, od kojih je **303** predstavnika MMSP.

5.6.2 Obuke za eksterne zainteresovane strane

Odjeljenje za razvoj, edukaciju i kvalitet je tokom 2025. godine organizovalo obuke zainteresovanim eksternim stranama (MMSP, vladinim i drugim institucijama, akademskoj zajednici) kroz edukativne programe koji za rezultat imaju unapređenje sveukupnih poslovnih potencijala privrednih i društvenih subjekata kroz proces standardizacije, odnosno implementacijom standarda.

Cilj edukativno - obrazovnih programa koje realizuje ISME je podizanje nivoa znanja i svijesti iz oblasti standardizacije, upoznavanje sa konkretnim benefitima koje prije svega imaju MMSP, ali i druge organizacije, od primjene standarda, kroz jačanje kompetencija zaposlenih, ukupne tržišne konkurentnosti privrednih organizacija, itd. Značajno je istaći da su navedene aktivnosti koje su u ovom smislu bile organizovane i u ranijem periodu, na mjerljiv način doprinosile unaprijeđenju održivosti funkcionisanja ISME.

Realizovane su obuke na teme: „Alergeni u hrani“, „Standard MEST ISO 9001:2016 - Sistemi menadžmenta kvalitetom - Zahtjevi, Anex SL“, „Tumačenje zahtjeva standarda za sistem menadžmenta zaštitom životne sredine MEST ISO 14001:2015, uključujući i Amd. 1:2024“, „Standard MEST EN ISO/IEC 17025:2018 - Opšti zahtjevi za kompetentnost laboratorija za ispitivanje i laboratorija za etaloniranje - primjena, održavanje i poboljšavanje sistema menadžmenta u laboratorijama“, „Analiza zahtjeva standarda MEST ISO 45001:2018 - Sistemi

menadžmenta bezbjednošću i zdravljem na radu - Zahtjevi sa uputstvom za korišćenje i preporuke za njegovu primjenu“.

Kroz organizaciju okruglih stolova, panel diskusija i stručnih obuka, predstavnicima mikro, malih i srednjih preduzeća, kao i drugim zainteresovanim stranama, pružene su sveobuhvatne informacije o ulozi standarda u unapređenju kvaliteta proizvoda i usluga, zaštiti životne sredine, bezbjednosti i zdravlju na radu, kao i u ispunjavanju zakonskih i tržišnih zahtjeva. Poseban fokus stavljen je na sistemske standarde, uključujući MEST ISO 9001, MEST ISO 14001 i MEST ISO 45001, kao i na standarde u oblasti bezbjednosti hrane, sa naglaskom na upravljanje alergenima.

5.6.3 Obuke za zaposlene Instituta

Obuka za zaposlene Instituta na temu: „Sistem upravljanja bezbjednošću informacija ISO/IEC 27001:2022 – Obuka za internog auditora“ održana je u periodu od 4. do 7. marta 2025. godine. Cilj obuke bio je unapređenje znanja i kompetencija zaposlenih Instituta u oblasti upravljanja bezbjednošću informacija. Polaznici obuke sada mogu samostalno sprovesti interne provjere u skladu sa zahtjevima standarda ISO/IEC 27001:2022, tj. da:

- samostalno kontrolišu i unapređuju sistem,
- planiraju periodične interne provjere,
- identifikuju neusaglašenosti na internim provjeravama, tj. da uoče slabe tačke sistema,
- iniciraju pokretanje korektivnih mjera radi uklanjanja tih neusaglašenosti,
- provjere da li su preduzete korektivne mjere dovele do poboljšanja sistema.

Ova obuka je dio procesa profesionalnog usavršavanja zaposlenih Instituta i predstavlja još jedan korak u kontinuiranom nastojanju da Institut osigura visok nivo zaštite informacija i usklađenosti sa međunarodnim standardima.

Predstavnica Instituta prisustvovala je Seminaru o električnim vozilima koji je od strane Akademije za međunarodne poslovne službenike – AIBO, u saradnji sa Ministarstvom trgovine Narodne Republike Kine, organizovan u Pekingu, Kina, u periodu 09.07 – 22.07.2025.godine. Sve troškove učešća pokrivala je AIBO.

5.6.4 Ostale promotivne aktivnosti

Tokom 2025. godine Institut za standardizaciju Crne Gore (ISME) realizovao je niz stručnih, edukativnih i promotivnih aktivnosti sa ciljem jačanja sistema standardizacije, harmonizacije sa evropskim i međunarodnim standardima i povećanja vidljivosti svog rada u javnosti.

Pored aktivnosti u oblasti digitalne bezbjednosti, održivog razvoja i društvene odgovornosti, poseban akcenat stavljen je na saradnju sa obrazovnim institucijama, međunarodnu saradnju i promociju javnog zdravlja kroz primjenu standarda.

Povodom Svjetskog dana borbe protiv side (1. decembar), koji se obilježio pod sloganom „Prevazilaženje poremećaja, transformacija odgovora na AIDS“, održana su edukativna

predavanja u organizaciji Instituta za standardizaciju Crne Gore i Instituta za javno zdravlje Crne Gore (IJZCG). Predavanja su se održala u sali Pravnog fakulteta UCG, kao i na Fakultetu za ekonomiju i biznis Univerziteta Mediteran. Prisutni su imali priliku da čuju izlaganja stručnih predavača: epidemiološkinje iz IJZCG i sekretarke tehničkog komiteta ISME/TK 014: Tehnologija zaštite zdravlja, koje su informisale studente o najnovijim saznanjima o HIV infekciji, važnosti redovnog testiranja, odgovornog i informisanog ponašanja, ističući ključnu ulogu edukacije u prevenciji širenja HIV-a. Poseban akcenat stavljen je na značaj rada na smanjenju stigme i stvaranju podržavajućeg okruženja za sve osobe koje žive s HIV-om ili su pod rizikom. Institut će i dalje pružati podršku inicijativama koje doprinose unapređenju zdravlja zajednice, podizanju svijesti i promociji standarda koji jačaju bezbjedno i uključivo društvo. Dana 29. septembra 2025. godine Institut je ugostio učenike Srednje stručne škole Ivan Uskoković, koji su imali priliku da se upoznaju sa osnovnim principima standardizacije i uticaju standarda na tehničke profesije. Ova aktivnost je dio strateškog pristupa Instituta u cilju edukacije mladih i integracije standardizacije u obrazovni sistem.

Institut je i tokom 2025. godine obilježio Svjetski dan standarda, koji se širom svijeta obilježava 14. oktobra, sa ciljem promocije značaja međunarodnih standarda i njihove uloge u savremenom društvu. Tema obilježavanja bila je „Zajedno kroz standarde“, čime je ukazano na značaj globalne saradnje i partnerstva kroz standarde kao jednog od ključnih elemenata održivog razvoja.

Obilježavanjem ovog dana Institut je dodatno istakao svoju ulogu u povezivanju domaće privrede, institucija i akademske zajednice sa međunarodnim tokovima standardizacije.

U periodu 02–06. juna 2025. godine, u prostorijama Instituta u Podgorici, organizovana je manifestacija pod nazivom „Dan za standarde. Dan za vas“

Događaj je realizovan povodom 18 godina rada Instituta i imao je za cilj:

- promociju standardizacije,
- povećanje transparentnosti rada,
- direktnu komunikaciju sa studentima, privrednicima i građanima,
- jačanje javne vidljivosti Instituta.

Posjetiocima je omogućeno upoznavanje sa procesom donošenja standarda, korišćenje ISME baze standarda, uvid u međunarodne i evropske standarde i direktna komunikacija sa stručnim timom.

Posebno mjesto u medijskim i programskim aktivnostima tokom 2025. godine zauzima prva konferencija u organizaciji Instituta – „Od inicijative do uticaja: Društvena odgovornost kao mjera održive budućnosti“, koja je održana u Podgorici.

Zahvaljujući angažovanju predsjednice i svih članova nacionalnog tehničkog komiteta - ISME/TK 007, Institut je 15. decembra organizovao konferenciju „Od inicijative do uticaja: Društvena odgovornost kao mjera održive budućnosti“, u saradnji sa Naučno tehnološkim parkom Crne Gore, uz podršku Fondacije Čini dobro i IM Consulting. Medijski pokrovitelj bila je Radio Televizija Crne Gore.

Učesnicima konferencije obratila se generalna direktorica CEN CENELEC-a sa video porukom, a generalni sekretar ISO-a, uputio je pismo podrške.

Razmijenjena su iskustva, dobre prakse i vizije o tome kako standardi mogu oblikovati održivu budućnost crnogorske privrede, društva i države. Održana su dva tematska panela posvećena pitanjima ulaganja u društvenu odgovornost i integraciji standarda u razvojne politike i poslovne strategije, kao i prezentacije primjera dobre poslovne prakse, koje su pokazale kako se odgovorne inicijative mogu pretočiti u konkretne i mjerljive rezultate. Za potrebe konferencije prevedena je promotivna brošura CEN CENELEC-a "Standardi kao podrška izvještavanju o održivosti u vezi sa životnom sredinom društvom i upravljanjem (ESG)" i distribuirana je svim učesnicima kojih je bilo preko 150. Zaključeno je da društvena odgovornost, standardi i ESG principi predstavljaju važan oslonac u procesu evropskih integracija Crne Gore, ali i u sprovođenju UN Agende 2030, jer povezuju ekonomski razvoj sa brigom o ljudima, zajednici i životnoj sredini.

5.6.5 Odnosi s medijima i javna vidljivost Instituta

Tokom 2025. godine Institut za standardizaciju Crne Gore ostvario je intenzivnu i kontinuiranu saradnju sa nacionalnim i lokalnim medijima, potvrđujući strateški pristup komunikaciji sa javnošću.

Kroz televizijska gostovanja, intervju, priloge, panel diskusije, članke i online objave, Institut je sistematski promovisao značaj standardizacije, evropske integracije, održivog razvoja, informacione bezbjednosti, zaštite zdravlja i društvene odgovornosti.

5.6.5.1 Televizijska gostovanja i emisije

Direktor i predstavnici Instituta gostovali su u informativnim i jutarnjim programima, gdje su predstavljene ključne aktivnosti i rezultati rada:

- **Radio Televizija Crne Gore (RTCG):**
 - Jutarnji program – 04.02.2025.
 - Jutarnji program – 10.12.2025.
 - Prilog o konferenciji „Od inicijative do uticaja“ – 16.12.2025.
 - Dan Instituta – Jutarnji program – 08.05.2025.
- **TV E:**
 - Emisija „Budilnik“ – 11.12.2025.
 - Svjetski dan standarda – 14.10.2025.
 - RTNK
 - Panel diskusija o informacionoj bezbjednosti – 06.03.2025.
 - Gostovanje u emisiji „Naše jutro“ – 19.12.2025.
- **Gradska RTV:**
 - „Vikend na gradskoj“ – 02.03.2025.
 - Panel „Od standarda do ekološkog pakovanja“ – 27.02.2025.
- **A Plus TV:**
 - Panel „Od standarda do ekološkog pakovanja“ – 27.02.2025.

5.6.5.2 Online portali i štampani mediji

Aktivnosti Instituta bile su široko prenesene kroz članke, izvještaje i intervju u relevantnim medijima kao što su: CDM, Crnogorski portal, Gradski portal, Ekoportal, Borba, Dan, Mina...

Posebno su medijski praćene sljedeće teme:

- Konferencija „Od inicijative do uticaja: Društvena odgovornost kao mjera održive budućnosti“
- Panel diskusija „Zakon o informacionoj bezbjednosti kroz prizmu direktive NIS2 i standarda 27001“
- Panel „Od standarda do ekološkog pakovanja“
- Aktivnosti u oblasti bezbjednosti hrane i primjene standarda
- Društveno odgovorne inicijative i obilježavanje značajnih međunarodnih datuma

Medijska vidljivost u 2025. godini imala je višestruki efekat:

- povećanje povjerenja javnosti u rad Instituta
- promocija standarda kao alata za evropske integracije
- edukacija privrede i građana o primjeni standarda
- jačanje institucionalnog kredibiliteta
- povećanje interesovanja za kupovinu i primjenu standarda

Posebno je važno istaći da su medijski nastupi bili tematski raznovrsni – od informacione bezbjednosti i NIS2 direktive, preko mentalnog zdravlja na radu i rodne ravnopravnosti, do održivog razvoja i društvene odgovornosti – čime je standardizacija predstavljena kao horizontalna i strateški važna oblast.

5.6.5.3 Digitalna komunikacija i društvene mreže

Paralelno sa tradicionalnim medijima, Institut je aktivno koristio digitalne kanale komunikacije, naročito tokom kampanje „Dani otvorenih vrata“, što je rezultiralo sa:

- 23.129 pregleda sadržaja
- 9.393 korisnika doseg
- 212 klikova na linkove
- 244 interakcije
- rastom broja pratilaca

Ovakav integrisani pristup (TV + portali + društvene mreže) doprinio je snažnijem pozicioniranju Instituta kao otvorene, transparentne i stručne institucije.

Godina 2025. predstavlja jednu od najintenzivnijih godina u oblasti odnosa s javnošću za Institut za standardizaciju Crne Gore.

Sistematskim i profesionalnim pristupom komunikaciji, Institut je:

- značajno povećao javnu vidljivost,
- ojačao odnose sa ključnim medijima,
- afirmisao standarde kao razvojni alat,

- učvrstio svoju poziciju relevantnog i pouzdanog sagovornika u pitanjima kvaliteta, bezbjednosti i održivog razvoja.

Zaključno, 2025. godina predstavlja jednu od najznačajnijih i najdinamičnijih godina u radu Instituta za standardizaciju Crne Gore. Kroz snažnu saradnju sa obrazovnim institucijama, zdravstvenim sektorom, privredom i medijima, Institut je dodatno učvrstio svoju ulogu ključnog nosioca procesa standardizacije i pouzdanog partnera u ostvarivanju evropskih i održivih razvojnih ciljeva.

Ostvareni rezultati, mjerljivi komunikacioni i finansijski efekti, kao i povećana javna vidljivost, potvrđuju da strateški pristup radu i otvorenost prema javnosti daju konkretne i dugoročne benefite. Institut je u 2025. godini jasno pokazao da standardizacija nije samo tehnički proces, već snažan instrument društvenog razvoja, konkurentnosti i jačanja institucionalnog kredibiliteta Crne Gore.

5.7 Međunarodna saradnja u oblasti standardizacije

Institut u kontinuitetu saraduje sa međunarodnim i evropskim organizacijama za standardizaciju, kao i sa nacionalnim tijelima za standardizaciju drugih država. Ova saradnja omogućava Institutu da aktivno učestvuje u globalnim i evropskim procesima standardizacije, doprinosi razmjeni znanja i iskustava, te osigurava da Crna Gora bude u korak sa međunarodnim standardima i najboljim praksama. Kroz ovu saradnju, Institut obezbeđuje da nacionalni interesi i specifičnosti Crne Gore budu uzeti u obzir pri razvoju i usvajanju međunarodnih i evropskih standarda.

Pored toga, saradnja sa nacionalnim tijelima drugih država doprinosi izgradnji mreže međusobne podrške i osigurava bolje razumijevanje specifičnih potreba i izazova koji se javljaju u različitim pravnim i tržišnim okruženjima.

5.7.1 Međunarodna organizacija za standardizaciju (ISO)

Tokom 2025. godine, Institut za standardizaciju Crne Gore ispunjavao je sve obaveze koje se odnose na članstvo u Međunarodnoj organizaciji za standardizaciju (ISO), u kojoj je postao punopravni član od jula 2021. godine. Aktivnosti Instituta uključivale su redovno glasanje o nacrtima međunarodnih standarda i srodnih dokumenata, kao i aktivno učešće u radu ISO radnih tijela. Održavana je intenzivna komunikacija sa Centralnim sekretarijatom ISO-a u Ženevi, kao i sa sekretarijatima tehničkih komiteta i potkomiteta, što je omogućilo efikasnu koordinaciju i doprinos u međunarodnim standardizacijama.

Nacionalni tehnički komiteti Instituta aktivno su učestvovali u procesu razvoja međunarodnih standarda, pružajući sve potrebne nacionalne stavove uzimajući u obzir ekonomske, socijalne i ekološke prioritete Crne Gore. Na ovaj način, Institut je osigurao da crnogorski interesi budu adekvatno zastupljeni.

Napomena: Više informacija o radu stručnih tijela Instituta dato je u Izvještaju o realizaciji Godišnjeg plana donošenja crnogorskih standarda i srodnih dokumenata za 2025. godinu, koji razmatra i usvaja Vlada Crne Gore, na predlog Upravnog odbora Instituta.

U periodu od 6. do 10. oktobra 2025. u Kigaliju (Ruanda) održan je godišnji sastanak Međunarodne organizacije za standardizaciju (ISO).

Godišnji sastanak ISO-a okupio je globalne lidere iz oblasti standardizacije i kreatore promjena kako bi razmijenili iskustva i znanja o načinima na koje međunarodni standardi mogli podstaći napredak, izgraditi i njegovati povjerenje te ponuditi kvalitetna i pouzdana rješenja za zajedničke izazove.

Institut za standardizaciju Crne Gore, kao punopravni član ISOa, aktivno je učestvovao na događaju, uz prisustvo direktora Instituta i šefice Odjeljenja za međunarodnu saradnju.

Preko tehničkih komiteta, Institut prati rad i učestvuje u radu korespondentnih stručnih tijela međunarodnih i/ili evropskih organizacija za standardizaciju na poslovima planiranja, izrade, donošenja, preispitivanja i revizije međunarodnih i/ili evropskih standarda i srodnih dokumenata. Predstavnici Instituta, odnosno nacionalnih tehničkih komiteta, učestvovali su na godišnjim zasjedanjima evropskih i međunarodnih stručnih tijela:

- Plenarno zasjedanje evropskog komiteta za standardizaciju CEN/TC 312 - Thermal solar systems and components koje je održano 23.10.2025. (virtuelno)
- Plenarno zasjedanje evropskog komiteta za standardizaciju CEN/TC 89 "Thermal performance of buildings and building components", koje je održano 6. novembra 2025. godine (virtuelno)
- 3 sjednica evropskog komiteta za standardizaciju CEN/TC 98 "Lifting platforms", 27. novembar 2025 (virtuelno)

Međunarodna organizacija za standardizaciju (ISO) bila je pokrovitelj troškova za učešće predstavnika Instituta, odnosno nacionalnih tehničkih komiteta, na godišnjim zasjedanjima međunarodnih komiteta, u okviru kojih ISME ima status P člana i to:

- Plenarno zasjedanje ISO/TC 260 - Human resource management and ISO/TC 260 /WG 13 Milano, Italija, september 15-19, 2025;
- Plenarno zasjedanje ISO/TC 193, Stjørdal, Norveška, jun 19-20, 2025;
- Plenarno zasjedanje ISO/TC 228 "Tourism and Related Services" Rio de Janeiro, Brazil, 26 to 30 Maj 2025;
- Plenarno zasjedanje ISO/TC 34/SC 17- „Management systems for food safety"and ISO/TC 34/SC 17/WG 8 17 – 21, Paris, Francuska, novembar 2025.

Navedeni događaji organizovani su u cilju unapređenja saradnje sa drugim nacionalnim tijelima za standardizaciju i podizanja svijesti o regionalnim i međunarodnim aktivnostima iz oblasti standardizacije.

5.7.2 Međunarodna elektrotehnička komisija (IEC)

Institut za standardizaciju Crne Gore je pridruženi član (Associate member) IEC-a od 1.1.2009. godine. Nacionalni komitet za elektroenergetiku Crne Gore (NEC) čine članovi koji su predstavnici Univerziteta Crne Gore, Ministarstva ekonomije (sada Ministarstva ekonomskog razvoja), Privredne komore Crne Gore, Centra za zaštitu potrošača, MONTINSPEKT-a i Instituta za razvoj i istraživanje u oblasti zaštite na radu.

U skladu sa pravilima standardizacije, članstvo Instituta u IEC-u podrazumijeva imenovanje crnogorskih predstavnika koji će zastupati nacionalna stanovišta po pitanju donošenja međunarodnih standarda iz oblasti elektrotehnike.

Kako tehnologije vještačke inteligencije AI brzo transformišu industriju i društvo, IEC međunarodni standardi se pojavljuju kao vitalna osnova za povjerenje, interoperabilnost i odgovorno upravljanje.

Sekretarka Nacionalnog komiteta za elektroenergetiku Crne Gore (NEC) aktivno je učestvovala na brojnim online događajima, koji su tokom 2025. godine organizovani u okviru programa IEC Academy and Capacity buiding:

- „Rješenja za čistu energiju za održivu budućnost“ – webinar održan 27.01.2025.
Ovaj webinar, bavio se transformativnim potencijalom tehnologija čiste energije i bavio se istraživanjima kako one doprinose postizanju cilja održivog razvoja 7 (pristupačna i čista energija). Primarni cilj je bio da pruži uvid u najnovije trendove i inovacije u čistoj energiji i da pokaže kako IEC standardi podržavaju razvoj pouzdanih i održivih energetske sistema i postizanje globalnih ciljeva pristupa čistoj energiji.
- „Razvoj onlajn standarda (OSD) – Najnovije izdanje (4.3)“ – webinar održan 01.04.2025.
- „ISO/IEC JTC1/SC 41 hibridni webinar o standardizaciji IoT“ – webinar održan 04.06.2025 (Ovaj webinar prikazao je ključna dostignuća u vezi sa standardizacijom tehnologija Interneta stvari (IoT). Na sesiji je bio istaknut nedavni napredak, ispitani su trendovi u nastajanju i predstavljen je pregled budućeg programa rada u vezi sa ovim tehnologijama i nekim od njihovih primjena.)
- „Oblikovanje budućnosti gradova i zajednica kroz standarde“ – webinar 24.07.2025.
Webinar je imao za cilj da pomogne organizacijama za razvoj standarda i drugim zainteresovanim stranama da ažuriraju svoje strategije i mape puta na koherentan način kako bi podržale održivu digitalnu transformaciju urbanog pejzaža.
Webinar je imao za cilj da pomogne organizacijama za razvoj standarda i drugim zainteresovanim stranama da ažuriraju svoje strategije i mape puta na koherentan način kako bi podržale održivu digitalnu transformaciju urbanog pejzaža.
- „Izgradnja globalnog povjerenja u tvrdnje o GHG (green house garden)“ – webinar održan 01.09.2025. Borba protiv klimatskih promjena i poboljšanje kvaliteta vazduha su hitni globalni prioriteti koji zahtijevaju robusne, naučno zasnovane pristupe za mjerenje i upravljanje emisijama gasova staklene bašte (GHG). Kako nacije i industrije nastoje da ispune neto-nulte obaveze i ispune obaveze prema sporazumima kao što

je Pariski sporazum, IEC standardi su od suštinskog značaja za kredibilno i dosljedno izvještavanje o emisijama.

- „Razvoj onlajn standarda (OSD)“ – Najnovije izdanje (5.0)- webinar održan 13.10.2025
- „Uloga međunarodnih standarda u unapređenju vještačke inteligencije sa povjerenjem“- webinar održan online 14.10.2025.
- „Standardi za izgradnju gradova koji su usredsređeni na ljude“ – webinar održan 30.10.2025.

U gradovima već živi više od polovine svjetske populacije i ovaj procenat brzo raste. Kako se urbanizacija ubrzava, izazov leži u tome da gradovi budu otporniji i održiviji, uz istovremeno poboljšanje kvaliteta života za sve stanovnike. Svjetski dan gradova Ujedinjenih nacija naglašava važnost inovativnih rješenja za rješavanje urbanih izazova, a ove godine fokus je na pametnim gradovima usredsređenim na ljude koji pokazuju kako podaci, tehnologija i vještačka inteligencija mogu da unaprijede urbani život, podrže oporavak od trenutnih izazova i unaprijede inicijative koje stavljaju ljude u centar. Ovaj webinar je pokazao kako IEC standardi oblikuju budućnost urbanog života. Stručnjaci su istakli praktične primjene u energetici, upravljanju resursima i participativnom planiranju, dok su podijelili globalne studije slučaja koje ilustruju uspješne strategije. Oni su takođe dali ažurirane informacije o tehnološkom izvještaju o oblastima pozitivne energije (PED) koji je izradio Komitet za pametne gradove IEC sistema. Učesnici su stekli uvid u to kako standardi pokreću saradnju, inovacije i efikasnost, osnažujući kreatore politike, urbaniste i zainteresovane strane u industriji da rade gradove u skladu sa potrebama svojih stanovnika, koji nisu samo pametniji, već i održiviji, inkluzivniji i usmjereni na ljude.

- „Odbrojanje do Međunarodnog samita o AI standardima“ (dat je akcenat na „duh“ Međunarodnog samita o AI standardima, naglašavajući zašto je sada kritičan trenutak za međunarodnu zajednicu da okupi AI sa povjerenjem. Učesnici su podijelili perspektive vlada, industrije i zajednice standarda o ulozi standarda u unapređenju vještačke inteligencije sa povjerenjem, mogućnostima za veću međunarodnu saradnju i jedinstvenim doprinosima koji je Samit dao globalnom razgovoru).

- „Razvoj onlajn standarda (OSD), Najnovije izdanje (5.1)2 koji je održan 15.12.2025.

U saradnji sa ISO-om, IEC je razvio onlajn alat za razvoj standarda (OSD), koji omogućava procese izrade, pregleda, izgradnje konsenzusa i komentara u jednom namjenskom okruženju dizajniranom posebno za zajednicu za razvoj standarda. Verzija OSD 5.1 sadrži opcije za komentarisanje i rezoluciju komentara koje su na veoma visokom nivou, iako je IEC najavio dalja poboljšanja u tom kontekstu.

- SMART konferencija je održana 16.-17.12.2025.godine.

Pored SMART konferencije održane su i mnoge druge konferencije i to: serije webinaru iz oblasti informacione bezbjednosti, svijeta IEC CA(conformity assessment) usluga, IEC i SDG ciljevi tj. ciljevi održivog razvoja, zatim nekoliko AI simpozijuma itd...

5.7.3 Evropski komitet za standardizaciju (CEN) i Evropski komitet za standardizaciju u oblasti elektrotehnike (CENELEC)

Jedan od glavnih ciljeva Instituta za standardizaciju Crne Gore je postizanje statusa punopravnog člana Evropskog komiteta za standardizaciju (CEN) i Evropskog komiteta za standardizaciju u oblasti elektrotehnike (CENELEC). U tom cilju, Institut je 27. decembra 2021. godine aplicirao za punopravno članstvo u ovim evropskim organizacijama za standardizaciju.

Tokom procesa ocjenjivanja, tim stručnjaka je dao pozitivno mišljenje u vezi sa poslovnim procesima Instituta, uspostavljenim dokumentovanim sistemom menadžmenta, unapređenjem IT sistema, kao i sa dobrim praksama koje Institut sprovodi, posebno u odnosu na potrebe mikro, malih i srednjih preduzeća u Crnoj Gori. Međutim, identifikovano je osam neusaglašenosti, koje se uglavnom odnose na potrebu izmene Zakona o standardizaciji i usklađivanja nacionalnog zakonodavstva u harmonizovanoj i neharmonizovanoj oblasti.

Institut je Izvještaj sa ocjenjivanja i zvanični stav Evropskih organizacija za standardizaciju (CEN/CENELEC) dostavio nadležnim organima upravljanja (Skupštini i Upravnom odboru Instituta), Ministarstvu ekonomskog razvoja (tadašnjem Ministarstvu ekonomskog razvoja i turizma), Ministarstvu evropskih poslova i Ministarstvu vanjskih poslova. Cilj je bio ukazati na hitnost preuzimanja korektivnih mjera i otklanjanja neusaglašenosti, koje predstavljaju prepreku za punopravno članstvo Instituta u CEN i CENELEC, a samim tim i za ispunjavanje obaveza koje Evropska komisija nameće Crnoj Gori kroz Pregovaračko poglavlje 1: Slobodan protok roba i usluga.

U 2025. godini nijesu otklonjene neusaglašenosti koje se tiču zakonodavnog okvira. Nije donešen Zakon o izmjenama Zakona o standardizaciji u predviđenom roku (IV kvartal 2025). Na osnovu informacija dobijenih iz Ministarstva ekonomskog razvoja zakonodavstvo u harmonizovanoj oblasti je uspostavljeno i trenutno je predmet analize Evropske komisije u kontekstu Privremene referentne tačke II za zaključenje pregovora. U neharmonizovanoj oblasti, usklađivanje zakonodavstva je sprovedeno kroz projekat „Regulatorna giljotina“ i sprovođenje Akcionog plana za usklađenost sa članovima 34–36 UFEU, što je rezultiralo povlačenjem više od 1.200 propisa koji sadrže suprotstavljene standarde. Dodatnih 600 propisa je ukinuto usvajanjem crnogorskog harmonizovanog zakonodavstva i daljim uklanjanjem zastarelih propisa iz sistema.

Nakon što se otklone sve neusaglašenosti u zakonodavnom okviru, Institut će biti ponovo ocjenjivan od strane CEN i CENELEC-a.

U Luksemburgu 26. i 27. juna 2025. godine održane su generalne skupštine Evropskog komiteta za standardizaciju (CEN) i Evropskog komiteta za standardizaciju u oblasti elektrotehnike (CENELEC). Domaćin je bio Luksemburški institut za standardizaciju, akreditaciju, sigurnost i kvalitet proizvoda i usluga (ILNAS).

Prvog dana održana je informativna sesija s pridruženim članicama CEN-a i CENELEC-a, na kojoj su prezentirana trenutna stanja svake od pridruženih članica, uključujući i Crnu Goru.

Predstavnici Delegacije Crne Gore aktivno su učestvovali u radu ove sesije, dajući doprinos razmjeni iskustava i praksi u standardizaciji.

Istog dana održana je 17. zajednička skupština CEN-a i CENELEC-a, na kojoj su razmatrani strategijski prioriteti oba komiteta, nadolazeća revizija Uredbe (EU) br. 1025/2012 o evropskoj standardizaciji, izvještaj za 2024. godinu koji je prezentovala generalna direktorica CEN-a i CENELEC-a, kao i finansijski izvještaji obje organizacije. Takođe, predstavljeni su osnovni principi i okvir za nacрте budžeta CEN-a i CENELEC-a za 2026. godinu.

5.7.4 Evropski institut za telekomunikacione standarde - ETSI

ETSI (European Telecommunications Standards Institute) je evropski institut za standardizaciju u oblasti telekomunikacija i informaciono-komunikacionih tehnologija (ICT). ETSI je osnovan 1988. godine i ima sjedište u Sophia Antipolis, Francuska. ETSI je nezavisna i neprofitabilna organizacija koja razvija standarde koji se koriste globalno, ne samo u Evropi.

ETSI je ključna organizacija za razvoj standarda koji podržavaju inovacije u industriji, kao što su 5G mreže, internet stvari (IoT), pametne uređaje i digitalnu transformaciju. ETSI saraduje sa brojnim organizacijama širom svijeta, kao što su ITU (Međunarodna unija za telekomunikacije), ISO (Međunarodna organizacija za standardizaciju), IEC (Međunarodna komisija za elektrotehniku), i mnoge druge organizacije koje rade na razvoju globalnih tehničkih standarda.

Institut za standardizaciju Crne Gore i Evropski institut za telekomunikacione standarde potpisali su Memorandum o razumijevanju 4.12.2014. godine. Na osnovu ovoga sporazuma, Institut je ostvario status nacionalne organizacije za standardizaciju (NSO) i stekao je mogućnost aktivnog učešća u radu stručnih tijela ove organizacije, kao i pravo pristupa cjelokupnoj bazi standarda i srodnih dokumenata ETSI. Na taj način stvorena je pretpostavka za preuzimanje evropskih standarda iz oblasti telekomunikacija na nacionalnom nivou, u skladu sa državnim interesima.

Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost je od 2014. godine punopravni član ETSI i plaća godišnju članarinu.

Na nacionalnom nivou se u kontinuitetu usvajaju ETSI standardi i srodni dokumenati. . Proces transponovanja ETSI standarda završen je za 2025. godinu i ETSI standardi koji su usvojeni na nacionalom nivou su transponovani putem opcije Transpose via File.

Takođe, izvještavanje za 2025. godinu, u skladu sa Regulativom (EU) 1025/2012 predato je ETSI-ju i to za sljedeće članove uredbe:

- Član 24.1(b) - Predstavljanje Malih i srednjih preduzeća
- Član 6.3 - Pristup MSP standardima
- Član 24(d) - Upotreba ICT
- Član 4 – Transparentnost

U pogledu mjera za razmjenu najboljih praksi sa ETSI, ISME učestvuje na sastancima NSO u skladu sa svojim mogućnostima i aktivno prati najnoviji razvoj odnosa NSO-ETSI.

Nacionalna IT infrastruktura uključuje sistem za upravljanje dokumentima koji podržava velike količine skladištenja dokumenata i kompatibilnu razmjenu sa ETSI i to se obavlja uspješno.

5.7.5 Komisija Codex Alimentarius

Codex Alimentarius je zbirka međunarodno usvojenih standarda za hranu i povezanih tekstova predstavljenih na uniforman način. Ovi standardi za hranu i povezani tekstovi imaju za cilj zaštitu zdravlja potrošača i obezbjeđivanje poštenih praksi u trgovini hranom. Publikacija Codex Alimentarius-a ima za cilj da usmjeri i promoviše razradu i uspostavljanje definicija i zahtjeva za hranu kako bi pomogla u njihovoj harmonizaciji i time olakšala međunarodnu trgovinu. Pozivanje na Codex standarde bezbjednosti hrane u Sporazumu Svjetske trgovinske organizacije o sanitarnim i fitosanitarnim merama (SPS sporazum) znači da Codex ima dalekosežne implikacije za rešavanje trgovinskih sporova.

Institut za standardizaciju Crne Gore je kontakt tačka za Codex Alimentarius od 2009. godine. U toku 2025. godine uredno su izvršene sve obaveze u svojstvu kontakt tačke za Codex Alimentarius.

5.7.6 Saradnja sa nacionalnim tijelima za standardizaciju drugih država

U avgustu 2025. godine Institut je ugostio delegaciju Instituta za standardizaciju Bosne i Hercegovine. Cilj radne posjete bio je razmjena iskustava i znanja po pitanjima standardizacije i razmatranje pravaca za dalju međusobnu saradnju dva Instituta. Zajednički interesi poznati su u pogledu ispunjavanja obaveza u implementaciji evropskih i međunarodnih standarda kao nacionalnih standarda sa ciljem poboljšanja uslova za razvoj privrednih i trgovačkih odnosa između Bosne i Hercegovine i Crne Gore. Ova posjeta još jednom je potvrdila značaj standardizacije kao i posvećenost ISBIH i ISME u pravcu jačanja zajedničkih aktivnosti.

U organizaciji Asocijacije za standardizaciju Rumunije (ASRO), u Temišvaru je 22. i 23. septembra 2025. godine održana X (deseta) Balkanska konferencija o standardizaciji pod nazivom "Istraživanje i obrazovanje pokreću standardizaciju Nove Generacije". Osim predstavnika nacionalnih tijela za standardizaciju iz: Albanije, Bosne i Hercegovine, Bugarske, Hrvatske, Rumunije, Srbije, Slovenije, Sjeverne Makedonije i Crne Gore, događaju su prisustvovali: donosioci odluka iz Rumunije i Evropske unije, stručnjaci iz oblasti standardizacije, istraživanja i obrazovanja, predstavnici evropskih i međunarodnih organizacija za standardizaciju, predstavnici industrije i akademske zajednice. Institut za standardizaciju Crne Gore su predstavljali direktor Instituta, pomoćnica direktora, kao i šefica Odjeljenja za međunarodnu saradnju. Na Konferenciji su prezentovana iskustva i dobre prakse na sledeće teme: integracija standardizacije u univerzitetske programe, uloga istraživanja u razvoju budućih standarda, rezultati projekta AFCOS i primjeri uspješne saradnje između istraživanja i standardizacije i kako zajednički oblikovati standarde sledeće generacije. Institut

za standardizaciju Crne Gore je predstavio svoju saradnju sa akademskom zajednicom u Crnoj Gori, integraciju standardizacije u nacionalne univerzitete kroz nastavne planove i programe, kao i ulogu Instituta u podizanju svijesti o značaju standardizacije.

Predstavnici Instituta za standardizaciju Crne Gore učestvovali su na 34. tradicionalnom Forumu kvaliteta i poslovne izvrsnosti 2025, koji je održan 6. i 7. novembra u Beogradu, u organizaciji Fondacije za kulturu kvaliteta i izvrsnost (FQCE) i Privredne komore Srbije, pod pokroviteljstvom Ministarstva privrede Republike Srbije. Manifestacija je okupila brojne eksperte, predstavnike institucija infrastrukture kvaliteta, kao i rukovodioce profitnih i neprofitnih organizacija iz zemlje i regiona i bila je posvećena razmjeni iskustava, unapređenju poslovne izvrsnosti i jačanju saradnje u oblasti kvaliteta. Institut za standardizaciju Crne Gore predstavljali su direktor Instituta, šef Odjeljenja za informaciono-dokumentacione poslove i stručni saradnik iz Odjeljenja za standardizaciju. Učešće Instituta za standardizaciju Crne Gore na ovom prestižnom događaju potvrđuje njegovu posvećenost razvoju kvaliteta, jačanju međunarodne saradnje i promociji standardizacije kao ključnog alata u izgradnji moderne, održive privrede.

Predstavnici Instituta aktivno su učestvovali na 27. Naučno-stručnom skupu, pod sloganom „SISTEM KVALITETA USLOV ZA USPEŠNO POSLOVANJE I KONKURENTNOST.” Koji je organizovan od strane Asocijacije za kvalitet i standardizaciju Srbije (AKS). Ovaj skup okupio je predstavnike institucija infrastrukture kvaliteta iz zemalja regiona, kao i brojne eksperte i stručnjake iz oblasti menadžmenta kvalitetom, standardizacije, ocjenjivanja usklađenosti i unapređenja konkurentnosti. Tokom skupa obrađen je širok spektar tematskih oblasti iz infrastrukture kvaliteta, kroz prezentacije naučno-stručnih radova, okrugle stolove i panel diskusije, omogućavajući razmjenu iskustava, ideja i najboljih praksi.

5.8 Saradnja na nacionalnom nivou

Polazeći od činjenice da Institut za standardizaciju Crne Gore, kao dio zvanične infrastrukture kvaliteta u Crnoj Gori, programskim sadržajima utiče na unapređenje sveukupnog društvenog pa samim tim i poslovnog ambijenta, u kontinuitetu je posvećen unapređenju saradnje sa društvenim i privrednim asocijacijama u cilju jačanja svijesti o značaju procesa standardizacije.

Na događajima koje je organizovao Institut za standardizaciju Crne Gore, učestvovali su panelisti iz različitih organizacija, uključujući državne institucije, privrednu komoru i udruženja, nevladine organizacije, akademske zajednice i privatni sektor. Ovi događaji su bili platforma za razmjenu iskustava i mišljenja o važnosti standardizacije u različitim industrijama i društvenim sektorima.

Institut je tokom 2025. godine aktivno učestvovao u radu konferencija koje su se organizovale na nacionalnom nivou:

- **„Osnaži. Integriši. Rasti“ (Empower. Integrate. Grow.)** - Konferencija je organizovana od strane Ministarstva evropskih poslova, u saradnji sa GIZ Otvorenim regionalnim fondom za Jugoistočnu Evropu – Spoljna trgovina, koji finansiraju Evropska unija i

njemačko Savezno ministarstvo za ekonomsku saradnju i razvoj (BMZ). Predstavnik Instituta je aktivno učestvovao u radu konferencije.

- **XXIX naučno-stručna konferencija Informacione tehnologije (IT 2025), Žabljak – Konferencija je organizovana od strane** Univerziteta Crne Gore – Elektrotehničkog fakulteta, Univerziteta Donja Gorica – Fakulteta za informacione sisteme i tehnologije, IT društva Crne Gore, Univerziteta u Beogradu – Fakulteta organizacionih nauka, IEEE organizacije i kompanije Čikom iz Podgorice. Konferencija je okupila vodeće stručnjake iz oblasti informacionih tehnologija, digitalne transformacije i inovacija, a cilj je bio razmjena znanja i iskustava na temu savremenih tehnologija i njihovog uticaja na poslovanje i zajednice. Tokom trajanja konferencije, predstavnik Instituta učestvovao je u panel diskusijama i radionicama koje su obuhvatale teme kao što su vještačka inteligencija, informaciona bezbjednost, digitalna transformacija u poslovanju, kao i o trendovima razvoja informaciono-komunikacionih tehnologija u svijetu i aktuelnim zbivanjima iz ove oblasti u Crnoj Gori.

U organizaciji Inženjerske komore Crne Gore, Građevinskog fakulteta Univerziteta Crne Gore, Instituta za standardizaciju Crne Gore i Akademije inženjerskih nauka Crne Gore, 03. juna, na Građevinskom fakultetu u Podgorici, kao i putem ZOOM platforme, održan je okrugli sto na temu: „Izmjene Nacionalnog aneksa za opterećenje snijegom MEST EN 1991-1-3:2017“. Skupu su prisustvovali brojni inženjeri, predstavnici akademske zajednice, nadležnih institucija i stručne javnosti, sa ciljem razmatranja aktuelnih izazova u primjeni postojećeg standarda za proračun opterećenja snijegom na građevinske konstrukcije. Zaključci sa skupa poslužili su kao stručna osnova za pokretanje procesa izmjene standarda.

Institut za standardizaciju Crne Gore i Inženjerska komora Crne Gore (IKCG) su tokom 2025. godine realizovali ugovor kojim se članovima IKCG omogućava online pristup standardima, iz različitih inženjerskih oblasti, pod određenim uslovima finansijske naknade i zaštite autorskih prava. Kroz ovu saradnju, članovima IKCG je obezbijeđen uvid u oko 1200 standarda koji pokrivaju širok spektar inženjerskih oblasti – od građevinarstva, elektrotehnike i mašinstva, do energetike, zaštite životne sredine i informacionih tehnologija. Cilj ovog partnerstva je unapređenje stručnog rada, podrška u primjeni savremenih tehničkih rješenja i jačanje kompetencija inženjera kroz jednostavan i brz pristup relevantnoj standardizovanoj dokumentaciji. Ovaj korak predstavlja značajan doprinos unapređenju poslovanja crnogorskih kompanija, omogućavajući bolju dostupnost stručnih i tehničkih informacija koje su ključne za unapređenje kvaliteta proizvoda i usluga, usklađenost sa propisima i povećanje konkurentnosti na domaćem i stranom tržištu. Institut i IKCG ovim projektom dodatno afirmišu značaj standardizacije kao ključnog alata za podizanje kvaliteta i bezbjednosti inženjerskih praksi u Crnoj Gori.

5.9 Poslovi podrške državnoj upravi

Tokom 2025. godine, Institut za standardizaciju Crne Gore je intenzivno sarađivao sa organima državne uprave i obezbjeđivao tehnički osnov, odnosno standarde koji su neophodni za izradu nacionalnog tehničkog zakonodavstva.

Institut ima predstavnika u Radnoj grupi za pripremu i vođenje pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji, u oblasti pravne tekovine EU koja se odnosi na pregovaračko poglavlje 1 – Sloboda kretanja robe. Tokom 2025. godine, uredno su pripremani izvještaji o realizovanim aktivnostima Instituta.

U drugom kvartalu 2025. godine, Institut je uputio dopis ministarstvima i drugim relevantnim organima državne uprave, tražeći od njih da dostave spiskove standarda koji su im potrebni kao podrška u pripremi zakonodavstva iz njihove nadležnosti. Cilj ove aktivnosti bio je uključivanje potrebnih standarda u Godišnji plan donošenja crnogorskih standarda i srodnih dokumenata za 2026. godinu.

5.10 Ostale aktivnosti

Institut za standardizaciju Crne Gore posjeduje sertifikovani integrisani sistem menadžmenta kvalitetom i bezbjednošću informacija, čime se potvrđuje njegovo ispunjavanje zahtjeva međunarodnih standarda ISO 9001 i ISO/IEC 27001. Ovaj sistem menadžmenta obuhvata sve aspekte kvaliteta i bezbjednosti podataka, što omogućava Institutu da efikasno i sigurno upravlja svojim procesima, dok istovremeno osigurava visok nivo povjerenja i zaštite informacija.

U četvrtom kvartalu 2025. godine, uspješno je realizovana provjera poslovanja u skladu sa sistemom menadžmenta kvaliteta (QMS) prema standardu ISO 9001:2015 i sistemom menadžmenta bezbjednošću informacija (ISMS) prema standardu ISO/IEC 27001:2022. Provjerivači koji su obavili evaluaciju potvrdili su da Institut uspješno primjenjuje i održava ove sisteme, te da vrši njihovo stalno unapređenje u skladu sa zahtjevima navedenih standarda.

6 IMOVINA INSTITUTA

U periodu od 30.12.2025. godine do 15.01.2026. godine, u Institutu za standardizaciju Crne Gore izvršen je popis opreme, kancelarijskog namještaja, sitnog inventara, kao i popis obaveza sa stanjem na dan 31.12.2025. godine. Popis je sproveden u skladu sa Odlukom o popisu i obrazovanju komisije za popis br. 03-082-905/25 od 04.12.2025. godine i Uputstvom za rad komisije za popis br. 03-082-905-2/25 od 04.12.2025. godine.

Komisija koja je sprovela popis utvrdila je da ne postoje razlike između stvarnog i knjigovodstvenog stanja u pogledu popisane opreme, kancelarijskog namještaja i sitnog

inventara. Ukupna nabavna vrijednost opreme, kancelarijskog namještaja i nematerijalnih ulaganja iznosila je 358.613,70 €, dok je sadašnja vrijednost imovine 104.770,85 €.

Na osnovu rezultata popisa, dat je predlog da se, zbog fizičke i funkcionalne neispravnosti, rashoduje imovina čija je sadašnja vrijednost 2.260,00 €. Ovaj predlog ukazuje na potrebu za uklanjanjem imovine koja više nije u funkcionalnom stanju, čime se doprinosi efikasnijem upravljanju imovinom Instituta.

7 PROSTORNI KAPACITETI

Institut za standardizaciju Crne Gore trenutno nema riješeno pitanje poslovnog prostora. U 2025. godini, Institut je koristio zakupljene prostorije Crvenog krsta Crne Gore, koje se nalaze na adresi Jovana Tomaševića br. 6 u Podgorici.

U narednom periodu, očekuje se da će Osnivač Instituta obezbijediti dugoročno adekvatniji poslovni prostor, koji će omogućiti bolju organizaciju rada i unaprijediti funkcionalnost Instituta. To će doprineti efikasnijem obavljanju svih zadataka i pružanju bolje podrške svim korisnicima i partnerima Instituta.

INSTITUT ZA STANDARDIZACIJU CRNE GORE

IZVJEŠTAJ O REALIZACIJI GODIŠNJEG PLANA DONOŠENJA CRNOGORSKIH STANDARDA I SRODNIH DOKUMENATA ZA 2025. GODINU

Predlog

Podgorica, _____ 2026. godine

SADRŽAJ:

1	PRAVNI OSNOV.....	3
2	REZIME.....	4
3	STRUČNA TIJELA INSTITUTA	5
4	REALIZACIJA PLANA DONOŠENJA CRNOGORSKIH STANDARDA I SRODNIH DOKUMENATA ZA 2025. GODINU.....	6
	4.1 Organizovanje javnih rasprava u 2025. godini	6
	4.2 Saradnja sa međunarodnim i evropskim tehničkim tijelima.....	6
	4.2.1 Broj donešenih MEST	9
	4.3 Pregled strukture donešenih MEST po oblastima	10
	4.4 Pregled strukture donešenih MEST u odnosu na izvornog izdavača	11
	4.5 Harmonizovani standardi	12
	4.6 Pregled donešenih standarda prema jeziku dokumenta	13
	4.7 Preispitivanje i održavanje baze crnogorskih standarda i srodnih dokumenata tokom 2025. godine.....	13

1 PRAVNI OSNOV

Institut za standardizaciju Crne Gore je samostalna neprofitna organizacija osnovana radi ostvarivanja ciljeva standardizacije i donošenja crnogorskih standarda i srodnih dokumenata, kao i obavljanja drugih poslova iz oblasti standardizacije.

Osnivač Instituta je Vlada Crne Gore¹.

Zakonom o standardizaciji ("Sl. list CG", br. 145/21 i 39/26) uređuje se organizovanje i djelatnost nacionalnog tijela za standardizaciju Crne Gore, donošenje, objavljivanje, povlačenje i primjena crnogorskih standarda i srodnih dokumenata i druga pitanja od značaja za standardizaciju.

Članom 18 tačka 6 Zakona data je nadležnost direktoru Instituta da priprema i dostavlja Upravnom odboru Izvještaj o realizaciji Godišnjeg plana donošenja crnogorskih standarda i srodnih dokumenata. Upravni odbor isti utvrđuje i šalje ga Osnivaču na razmatranje i usvajanje.

U cilju ispunjavanja obaveza koje je Crna Gora preuzela Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju Evropskoj uniji (SSP), pregovorima u vezi sa Pregovaračkim poglavljem 1 – Slobodan protok roba, Sporazumom o tehničkim preprekama u trgovini Svjetske trgovinske organizacije (STO) i Sporazumom o slobodnoj trgovini u centralnoj Evropi (CEFTA), Institut za standardizaciju Crne Gore ima obavezu i zadatak da osmisli, organizuje i izvrši što bržu harmonizaciju crnogorskih standarda i srodnih dokumenata sa međunarodnim i evropskim standardima i srodnim dokumentima, poštujući evropska i međunarodna normativna akta, uključujući i Regulativu EU 1025/2012.

¹ Član 7 stav 2 Zakona o standardizaciji ("Sl. list CG", br. 145/21 i 39/26)

2 REZIME

Institut za standardizaciju Crne Gore usmjeren je na unapređenje i jačanje postojećeg sistema standardizacije u Crnoj Gori kroz povećanje obima aktivnosti na razvoju, usvajanju i harmonizaciji nacionalnih standarda sa evropskim i međunarodnim standardima.

Oblast standardizacije je od ključnog značaja za EU agendu sa aspekta harmonizacije sa evropskim standardima i unapređenja infrastrukture kvaliteta.

Institut za standardizaciju i standardizacija imaju ključnu ulogu u postizanju ciljeva održivog razvoja iz nacionalne strategije održivog razvoja do 2030 godine. Standardi su temelj za digitalizaciju procesa i usluga, razvoj novih tehnologija (npr. standardi za digitalne sisteme, vještačku inteligenciju, očuvanje energije), poticanje inovativnih rješenja u javnom i privatnom sektoru. Sve to čini standardizaciju neizostavnim dijelom nacionalne politike održivog razvoja i važno je strateško sredstvo za dugoročni razvoj Crne Gore u skladu sa globalnim standardima.

Standardizacija predstavlja ključni element infrastrukture kvaliteta i ima značajnu međusektorsku ulogu u sprovođenju različitih javnih politika. Razvoj i primjena standarda doprinose implementaciji strateških ciljeva u više oblasti, uključujući:

- jačanje konkurentnosti privrede i unapređenje poslovnog okruženja,
- digitalnu transformaciju i razvoj informacionih tehnologija,
- zaštitu životne sredine i klimatske politike,
- energetska efikasnost i održivo upravljanje resursima,
- bezbjednost proizvoda i zaštitu potrošača,
- inovacije i tehnološki razvoj.

U toku procesa pristupanja Evropskoj uniji Crna Gora mora usvojiti mjere koje obezbjeđuju slobodu kretanja robe (odnosno trgovinu bez tehničkih prepreka) vodeći pri tome računa da se na tržište stavljaju kvalitetni i bezbjedni proizvodi.

Institut za standardizaciju Crne Gore igra ključnu ulogu u obezbjeđivanju crnogorskih standarda, koji predstavljaju osnovu za izradu tehničkih propisa (Poglavlje 1- Sloboda kretanja roba).

Institut je uspješno realizovao Plan donošenja crnogorskih standarda i srodnih dokumenata za 2025. godinu.

3 STRUČNA TIJELA INSTITUTA

Institut, u skladu sa svojim nadležnostima, osniva stručna tehnička tijela kroz koja zainteresovane strane ostvaruju konsenzus u vezi sa pitanjima standardizacije na specifičnim područjima rada.

Svako stručno tijelo Instituta ima jedinstvenu referentnu oznaku, naziv i jasno definisano područje rada. Aktivnosti stručnih tijela obuhvataju izradu novih, preispitivanje i reviziju postojećih crnogorskih standarda, kao i drugih relevantnih dokumenata. Takođe, stručna tijela Instituta prate i aktivno učestvuju u radu stručnih tijela međunarodnih i evropskih organizacija za standardizaciju.

Učestvovanje predstavnika zainteresovanih strana u radu stručnih tijela Instituta je dobrovoljno.

Zaključno sa 2025. godinom, Institut broji 17 aktivnih tehničkih komiteta koji pokrivaju ključne oblasti standardizacije od značaja za Crnu Goru.

Tehnički komiteti okupljaju više od 180 članova, visokokvalifikovanih stručnjaka iz različitih oblasti. Članstvo čine predstavnici različitih zainteresovanih strana, uključujući organe državne uprave, naučno-obrazovne institucije, nevladine organizacije, privredna društva, Privrednu komoru Crne Gore, Industrijsku komoru Crne Gore, kao i mala i srednja preduzeća.

Aktivni tehnički komiteti su:

1. ISME/TK 001: Nafta i naftni derivati
2. ISME/TK 002: Eurokodovi
3. ISME/TK 003: Prehrambeni proizvodi
4. ISME/TK E 004: Sistemi upravljanja energijom i energetska efikasnost
5. ISME/TK 005: Upravljanje ljudskim resursima i rodna ravnopravnost
6. ISME/TK E 006: Elektroenergetika
7. ISME/TK 007: Društvena odgovornost
8. ISME/TK 008: Oprema pod pritiskom
9. ISME/TK 009: Građevinski proizvodi
10. ISME/TK 010: Životna sredina i sistemi upravljanja zaštitom životne sredine
11. ISME/TK 011: Turizam i srodne usluge
12. ISME/TK 012: Sredstva i uređaji za skladištenje i transport
13. ISME/TK E 013: Informacione tehnologije
14. ISME/TK 014: Tehnologija zaštite zdravlja
15. ISME/TK 015: Drvo i proizvodi od drveta
16. ISME/TK 016: Kodifikacija jezika
17. ISME/TK 018: Poštanske usluge

Tokom 2025. godine nacionalni tehnički komiteti su održali ukupno 57 sjednica (30 sjednica na licu mjesta i 27 elektronskih sjednica).

4 REALIZACIJA PLANA DONOŠENJA CRNOGORSKIH STANDARDA I SRODNIH DOKUMENATA ZA 2025. GODINU

Godišnjim planom za 2025. godinu bilo je predviđeno donošenje najmanje 2000 crnogorskih standarda i srodnih dokumenata.

Zaključno sa decembrom 2025. godine publikovano je ukupno 2019 MEST standarda i srodnih dokumenata. Pored toga, objavljena su tri prevoda standarda koji su ranije bili dostupni na engleskom jeziku - MEST ISO/IEC 27003:2023, MEST ISO/IEC 27004:2023 i MEST ISO 45003:2023.

Rješenja o donešenim standardima i srodnim dokumentima br. 1/248/25 od 28.02.2025., br. 3/57/25 od 28.03.2025., br. 5/432/25 od 28.05.2025., br. 7/677/25 od 30.07.2025., br. 9/416/25 od 1.10.2025., 11/192/25 od 22.12.2025. godine publikovana su na sajtu Instituta za standardizaciju Crne Gore.

4.1 Organizovanje javnih rasprava u 2025. godini

Tokom 2025. godine organizovano je ukupno 6 javnih rasprava, a njihov raspored i trajanje prikazani su u Tabeli 1.

Tabela 1: Organizovane javne rasprave tokom 2025. godine

Oznaka JR	Od	Do
JR br. 1/2025	27.12.2024.	26.02.2025.
JR br. 2/2025	10.03.2025.	09.05.2025.
JR br. 3/2025	20.03.2025.	20.05.2025.
JR br. 4/2025	30.05.2025.	30.07.2025.
JR br. 5/2025	24.07.2025.	22.09.2025.
JR br. 6/2025	30.09.2025.	29.11.2025.

Tokom javnih rasprava Institut nije dobio bitnije komentare i sugestije koji bi mogli dovesti do obustavljanja ili odlaganja donošenja nekog crnogorskog standarda i srodnog dokumenta.

4.2 Saradnja sa međunarodnim i evropskim tehničkim tijelima

Preko tehničkih komiteta Institut prati rad i učestvuje u radu korespondentnih stručnih tijela međunarodnih i/ili evropskih organizacija za standardizaciju, na poslovima planiranja, izrade, donošenja, preispitivanja i revizije međunarodnih i/ili evropskih standarda i srodnih dokumenata.

Institut je tokom 2025. godine unaprijedio aktivnosti na međunarodnom nivou u odnosu na prethodnu godinu, te je stekao status punopravnog člana u ISO komitetu za vještačku inteligenciju (ISO/IEC JTC 1/SC 42) i Komitetu za pitanja zemalja u razvoju – ISO/DEVCO (*Dijagram 1*). Ovim je Institutu omogućeno aktivnije učešće u radu ovih međunarodnih tijela, uključujući pravo učešća u donošenju odluka, davanje komentara i predloga na nacрте međunarodnih standarda, kao i doprinos razvoju novih standardizacijskih dokumenata u oblastima od značaja za savremeni tehnološki i društveni razvoj.

Učešće u radu navedenih komiteta doprinosi jačanju međunarodne saradnje, razmjeni stručnih znanja i iskustava, kao i usklađivanju nacionalnog sistema standardizacije sa međunarodnim i evropskim praksama. Time se dodatno unapređuje kvalitetet i primjenjivost standarda na nacionalnom nivou, te podstiče razvoj inovacija, digitalne transformacije i konkurentnosti privrede.

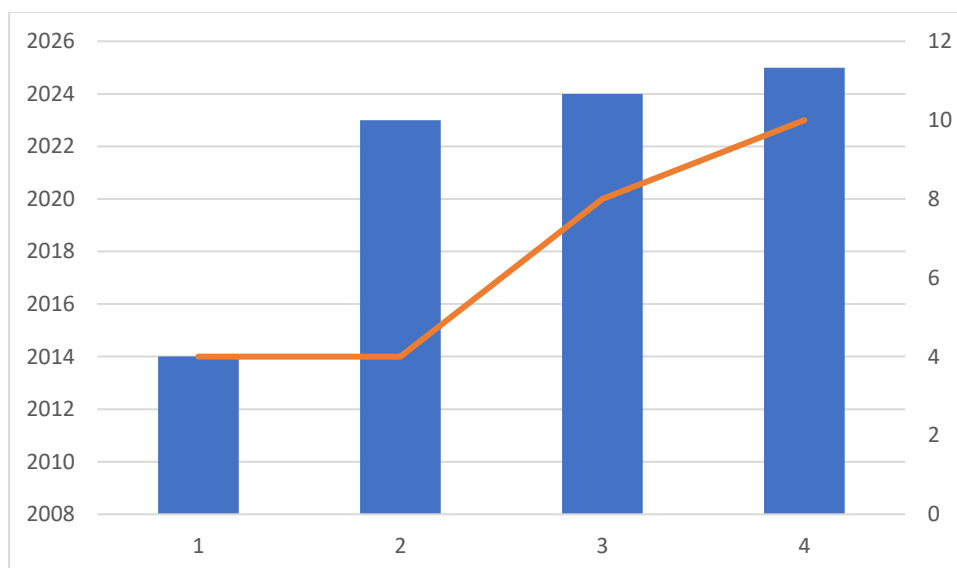
Institut je punopravni član u sljedećim ISO stručnim tijelima:

- ✓ ISO/TC 28/SC 2 – Mjerenje nafte i povezanih proizvoda
- ✓ ISO/TC 34/SC 17 – Sistemi menadžmenta bezbednosti hrane
- ✓ ISO/TC 34/SC 20 – Gubitak i otpad hrane
- ✓ ISO/TC 37/SC 2 – Terminologija i kodiranje jezika
- ✓ ISO/TC 228 – Turizam i srodne usluge
- ✓ ISO/TC 260 – Menadžment ljudskih resursa
- ✓ ISO/TC 301 – Menadžment energije i ušteda energije
- ✓ ISO/TC 309 – Upravljanje organizacijama
- ✓ ISO/IEC JTC 1/SC 42 - Veštačka inteligencija
- ✓ ISO/DEVCO Komitet za pitanja zemalja u razvoju

ISME tehnički komiteti učestvovali su u procesu izrade međunarodnih ISO standarda iz oblasti turizma, prehrambenih proizvoda, upravljanja organizacijama, upravljanja ljudskim resursima i rodnom ravnopravnošću, energetske efikasnosti, terminologije i kodiranja jezika, nafte i naftnih derivata, kao i vještačke intelegencije.

Institut preko svojih stručnih tijela prati 69 ISO tehničkih komiteta u svojstvu posmatrača, čime se obezbjeđuje kontinuirano praćenje razvoja međunarodnih standarda i pravovremeno uključivanje u procese njihove izrade i revizije.

Tokom protekle dvije godine zabilježen je značajan napredak u međunarodnom angažmanu, pri čemu je procenat uključenosti nacionalnih tehničkih komiteta u rad međunarodnih tehničkih komiteta povećan za 150%. Ovakav rast ukazuje na jačanje kapaciteta Instituta i njegovih stručnih tijela, kao i na sve veći doprinos nacionalnih eksperata u razvoju međunarodnih standarda.

Dijagram 1: Učešće ISME/TK u ISO stručnim tijelima u svojstvu P - člana

Zahvaljujući angažmanu eksperata, predsjednika i članova stručnih tijela Instituta, koji poslove standardizacije obavljaju na dobrovoljnoj i volonterskoj osnovi, uspješno su realizovane sve obaveze u vezi sa formiranjem nacionalnih stavova u procesu izrade međunarodnih standarda.

U procesu usklađivanja nacionalne standardizacije sa međunarodnom, formirano je ukupno 172 nacionalna stava (*Tabela 2*), čime je obezbijeđeno aktivno učešće u postupcima glasanja i davanja komentara na nacрте međunarodnih standarda. Na ovaj način omogućeno je da se u međunarodnim procesima standardizacije uvažavaju i interesi nacionalnih institucija, privrede i drugih zainteresovanih strana.

Tabela 2: Performanse glasanja za ISO standarde i srodna dokumenata tokom 2025.g.

Oznaka ISME komiteta	Oznaka „mirror“ ISO komiteta	Status komiteta	Ostvareni broj glasanja
ISME/TK 001	ISO/TC 28/SC 2	Aktivan	26
ISME/TK 003	ISO/TC 34/SC 17	Aktivan	10
ISME/TK 003	ISO/TC 34/SC 20	Aktivan	7
ISME/TK 011	ISO/TC 228	Aktivan	38
ISME/TK E 004	ISO/TC 301	Aktivan	23
ISME/TK E 004	SC42	Aktivan	10
ISME/TK 007	ISO/TC 309	Aktivan	28
ISME/TK 016	ISO/TC37/SC2	Aktivan	6
ISME/TK 005	ISO/TC 260	Aktivan	14
ISME	TMB/COPOLCO/DEVCO		10

CEN (Evropski komitet za standardizaciju) okuplja nacionalna tijela za standardizaciju (NSB) 34 evropske zemlje, uključujući svih 27 država članica EU, tri zemlje EFTA-e (Island, Norveška, Švajcarska), te Ujedinjeno Kraljevstvo, Sjevernu Makedoniju, Srbiju i Tursku. Ovi članovi sarađuju na razvoju evropskih standarda koji olakšavaju trgovinu, sigurnost i interoperabilnost na evropskom jedinstvenom tržištu.

ISME ima status pridruženog člana u CEN i CENELEC, te je u procesu sticanja punopravnog („red“) članstva u ovim evropskim organizacijama za standardizaciju.

Sektor za standarde prati rad 321 tehničkih komiteta CEN i 398 tehničkih komiteta i srodnih tijela CENELEC i IEC.

Napomena: Tehnički komitet ISME/TK 018: Poštanske usluge osnovan je u decembru 2024. godine, nakon utvrđivanja Godišnjeg plana donošenja crnogorskih standarda i srodnih dokumenata za 2025. godinu. Programom i planom rada ISME/TK 018 za 2025. godinu bilo je predviđeno usvajanje četiri evropska standarda, čime je započet proces preuzimanja relevantnih evropskih standarda u nacionalni sistem standardizacije u oblasti poštanskih usluga.

4.2.1 Broj donešenih MEST

U Tabeli 3 prikazan je broj publikovanih standarda i srodnih dokumenata u 2025. godini od strane tehničkih komiteta Instituta. Institut, kao pridruženi član evropskih organizacija za standardizaciju, ima obavezu da na nacionalnom nivou preuzme i ostale publikovane evropske standarde koji nijesu obuhvaćeni područjem rada nacionalnih tehničkih komiteta. Ove poslove u Institutu sprovodi Stručni savjet za standarde (ISME/SSS). Tokom 2025. godine ISME/SSS je sproveo postupak usvajanja 1436 MEST standarda, dok je Planom donošenja crnogorskih standarda i srodnih dokumenata za 2025. godinu bilo predviđeno usvajanje 1427 MEST standarda. Time je planirani obim aktivnosti premašen, što ukazuje na visok nivo efikasnosti u procesu preuzimanja evropskih standarda i njihovog uključivanja u nacionalni sistem standardizacije.

Tabela 3: Broj publikovanih standarda i srodnih dokumenata u 2025. godini od strane tehničkih komiteta Instituta²

OZNAKA I NAZIV STRUČNOG TIJELA INSTITUTA	Broj planiranih standarda	Broj donesenih standarda
ISME/TK 001: Nafta i naftni derivati	29	33
ISME/TK 002: Eurokodovi	12	12
ISME/TK 003: Prehrambeni proizvodi	23	30
ISME/TK E004: Sistemi upravljanja energijom i energetska efikasnost	26	22
ISME/TK 005: Upravljanje ljudskim resursima	8	6
ISME/TK E 006: Elektroenergetika	39	40
ISME/TK 007: Društvena odgovornost	1	7
ISME/TK 008: Oprema pod pritiskom	60	63
ISME/TK 009: Građevinski proizvodi	68	67
ISME/TK 010: Životna sredina i sistemi upravljanja zaštitom životne sredine	86	75
ISME/TK 011: Turizam i srodne usluge	24	18
ISME/TK 012: Sredstva i uređaji za skladištenje i transport	72	71
ISME/TK E 013: Informacione tehnologije	50	54
ISME/TK 014: Tehnologija zaštite zdravlja	52	49
ISME/TK 015: Drvo i proizvodi od drveta	31	32
ISME/TK 016: Kodifikacija jezika	1	-
ISME/TK 018: Poštanske usluge	4	4

² Izvor: ISME baza podataka

4.3 Pregled strukture donešenih MEST po oblastima

Plan donošenja crnogorskih standarda i srodnih dokumenata za 2025. je obuhvatio standarde iz različitih oblasti koje su definisane Međunarodnom klasifikacijom standarda (ICS)³.

U Tabeli 4. dat je pregled klasifikacije publikovanih standarda i srodnih dokumenata u 2025. godini prema ICS oblastima. Jedan standard može imati više klasifikacionih brojeva, odnosno može pripadati većem broju standardizacijskih oblasti. Prilikom izrade analize ICS klasifikacije uzet je u obzir prvi klasifikacioni broj dodijeljen standardu (izvor: ISME baza standarda).

Tabela 4: ICS klasifikacija publikovanih standarda i srodnih dokumenata u 2025. godini

Oznaka	ICS KLASIFIKACIJA	Realizovano u 2025.
01	Opšte. Terminologija. Standardizacija. Dokumentacija	44
03	Sociologija. Usluge. Organizacija i upravljanje kompanijom. Administracija. Transport	86
07	Matematika. Prirodne nauke	14
11	Tehnologija zaštite zdravlja	65
13	Životna sredina. Zaštita zdravlja. Bezbjednost	177
17	Metrologija i mjerenje. Fizičke pojave	49
19	Ispitivanje	11
21	Mašine i mašinski elementi za opštu upotrebu	13
23	Pneumatski hidraulički sistemi i komponente za opštu upotrebu	59
25	Proizvodno inženjerstvo	92
27	Pretvaranje i prenos energije i toplote	39
29	Elektroenergetika	214
31	Elektronika	38
33	Telekomunikacije	192
35	Informaciona tehnologija. Kancelarijska oprema	267
37	Tehnologija slike	5
39	Precizna mehanika. Draguljarstvo	2
43	Drumska vozila	24
45	Inženjerstvo šinskog saobraćaja	34
47	Brodogradnja i plovne konstrukcije	10

³ Standardi se klasifikuju prema Međunarodnoj klasifikaciji standarda, (en. International Classification for Standards, ICS) i svakoj standardizacijskoj oblasti je dodijeljen klasifikacioni broj (odrednica).

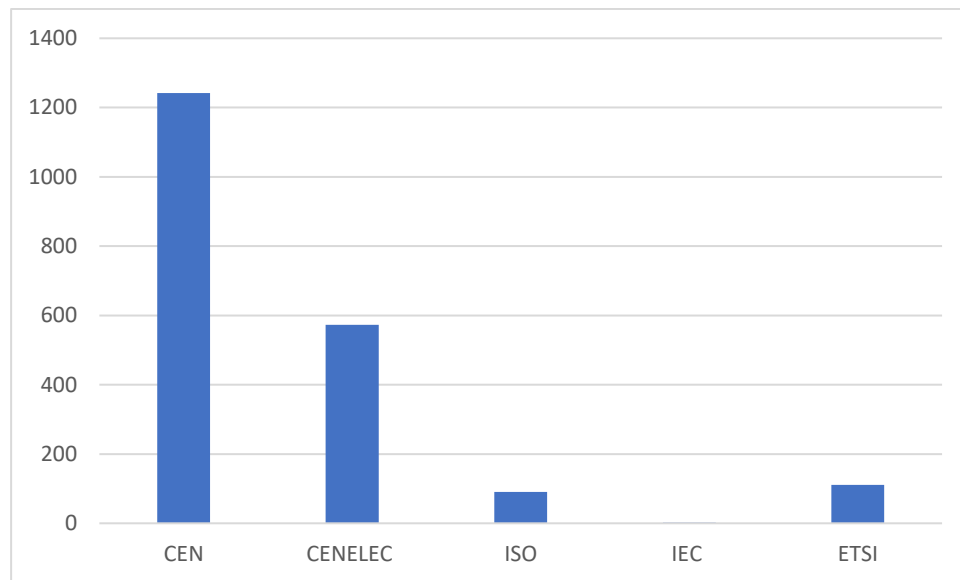
49	Vazduhoplovstvo i kosmonautika	58
53	Oprema za rukovanje materijalima	12
55	Pakovanje i distribucija roba	4
59	Tehnologija tekstila i tehnologija kože	31
65	Poljoprivreda	23
67	Tehnologija prehrambenih proizvoda	21
71	Hemijska tehnologija	20
73	Rudarstvo i minerali	2
75	Nafta i srodne tehnologije	52
77	Metalurgija	46
79	Tehnologija drveta	3
81	Industrija stakla i industrija keramike	11
83	Industrija gume i industrija plastičnih masa	27
85	Tehnologija papira	6
87	Industrija boja	40
91	Građevinski materijali i visokogradnja	109
93	Građevinarstvo (niskogradnja i inženjerske konstrukcije)	39
97	Oprema za domaćinstvo. Odmor i razonoda. Sportovi	61
	Neklasifikovano	19
		2019

4.4 Pregled strukture donešenih MEST u odnosu na izvornog izdavača

Od ukupnog broja MEST standarda i srodnih dokumenata, tokom 2025. godine na nacionalnom nivou usvojeni su standardi i srodni dokumenti sljedećih izvornih izdavača:

- 1242 standarda i srodnih dokumenata - CEN
- 573 standarda i srodnih dokumenata – CENELEC
- 91 standarda i srodnih dokumenata - ISO
- 2 standarda i srodnih dokumenata - IEC
- 111 standarda i srodnih dokumenata - ETSI

Ova struktura usvojenih standarda ukazuje da je najveći broj evropskih standarda, što je u skladu sa obavezama preuzimanja evropskih standarda i procesom usklađivanja nacionalnog sistema standardizacije sa evropskim standardizacijskim okvirom.

Dijagram 2: Publikovani **MEST** standardia i srodni dokumenti u 2025. u odnosu na izvornog izdavača

Institut je tokom 2025. godine u kontinuitetu obavještavao CEN/CENELEC Menadžment centar o publikovanim MEST standardima i srodnim dokumentima, koji su identični sa evropskim standardima i srodnim dokumentima.

Prema zvaničnom izvještaju CEN/CENELEC Menadžment centra, zaključno sa četvrtim kvartalom 2025. godine Institut je, na nacionalnom nivou, usvojio ukupno **95.56%** evropskih standarda i srodnih dokumenata od kojih je **94.48%** CEN i **97.97%** CENELEC standarda.

4.5 Harmonizovani standardi

U toku procesa pristupanja Evropskoj uniji Crna Gora mora usvojiti mjere koje obezbjeđuju slobodu kretanja robe (odnosno trgovinu bez tehničkih prepreka) vodeći pri tome računa da se na tržište stavljaju kvalitetni i bezbjedni proizvodi.

Evropska komisija je, u skladu sa Regulativom o standardizaciji (EU) 1025/2012, ovlastila tri evropske organizacije za standardizaciju (CEN, CENELEC i ETSI) da razvijaju evropske standarde kao podršku zakonodavstvu EU. Dopuna regulative o standardizaciji (EU) 2022/2480 predviđa da ključne odluke u procesu razvoja harmonizovanih standarda donose **nacionalna tijela za standardizaciju** zemalja članica EU i Evropskog ekonomskog prostora (EEA).

Saradnja između Instituta i ministarstava doprinosi efikasnom funkcionisanju sistema tehničkog zakonodavstva i standardizacije u Crnoj Gori.

Zakon o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanju usaglašenosti uređuje način propisivanja tehničkih zahtjeva za proizvode, postupke ocjenjivanja njihove usaglašenosti, obaveze isporučilaca proizvoda, važenje isprava o usaglašenosti izdatih u inostranstvu, kao i notifikaciju tehničkih propisa i postupaka ocjenjivanja usaglašenosti.

U kontekstu standarda, nadležna ministarstva su odgovorna za pripremu i donošenje tehničkih propisa u skladu sa navedenim zakonom, čime se osigurava **da proizvodi na tržištu ispunjavaju propisane tehničke zahtjeve i standarde.**

Institut za standardizaciju Crne Gore igra ključnu ulogu u okviru Zakona o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanju usaglašenosti odgovoran je za pripremu, donošenje i objavljivanje crnogorskih standarda, koji predstavljaju osnovu za tehničke propise.

MEST standardi definišu tehničke specifikacije koje proizvodi treba da ispunjavaju kako bi bili usaglašeni sa propisanim zahtjevima.

Nadležna ministarstva koriste standarde kao osnovu prilikom izrade tehničkih propisa, čime se osigurava da propisani tehnički zahtjevi budu u skladu sa nacionalnim i međunarodnim standardima.

Institut je na nacionalnom nivou usvojio preko 97% harmonizovanih evropskih standarda i u kontinuitetu ažurira podatke.

4.6 Pregled donešenih standarda prema jeziku dokumenta

U skladu sa članom 30 Zakona o standardizaciji⁴, prevođenje evropskih i međunarodnih standarda, na koje se pozivaju propisi koji sadrže tehničke zahtjeve, finansiraju državni organi zaduženi za razvoj i primjenu propisa.

Tokom 2025. godine Ministarstva nijesu finansirali prevođenje standarda. Institut je na nacionalnom nivou usvojio ukupno 2019 evropskih i međunarodnih standarda i srodnih dokumenata na engleskom jeziku. Tokom 2025. godine, Institut je obezbijedio prevode tri standarda, koja su prethodno publikovani na engleskom jeziku i to: MEST ISO/IEC 27003:2023, MEST ISO/IEC 27004:2023 i MEST ISO 45003:2023.

4.7 Preispitivanje i održavanje baze crnogorskih standarda i srodnih dokumenata tokom 2025. godine

Radi utvrđivanja mogućnosti dalje primjene MEST standarda na bazi usklađenosti njihovog sadržaja sa razvojem nauke, tehnike, tehnologije i kulture, a u vezi s tim i potreba za preduzimanjem određenih aktivnosti, Institut je sa svojim stručnim tijelima organizovao postupak preispitivanja MEST standarda kako bi se obezbijedila relevantnost i aktuelnost u odnosu na evropsku i međunarodnu standardizaciju.

Nakon procesa preispitivanja povučeno je ukupno 899 MEST standarda i srodnih dokumenata.

Rješenja o povučenim standardima i srodnim dokumentima br. 2/169/25 od 28.02.2025., br. 4/3/25 od 28.03.2025., br. 6/209/25 od 28.05.2025., br. 8/295/25 od 30.07.2025., br. 10/134/25 od 1.10.2025., br. 12/89/25 od 22.12.2025. publikovana su na sajtu Instituta.

⁴ Sl. list CG br.145/2021 od 31.12.2021. i 39/26 od 20.03.2026. godine

INSTITUT ZA STANDARDIZACIJU CRNE GORE
FINANSIJSKI IZVJEŠTAJ
ZA 2025. GODINU

Predlog

Podgorica, _____ 2026. godine

SADRŽAJ:

1	UVODNE NAPOMENE.....	3
2	FINANSIRANJE U 2025. GODINI	4
2.1	Pregled izvršenja tekućeg budžeta za period 01.01.2025 – 31.12.2025 godine	6
2.2	Obrazloženje budžetskih stavki.....	7
2.3	Prihodi ostvareni sopstvenom djelatnošću Instituta	9
3	IMOVINA INSTITUTA	12
4	NEIZMIRENE OBAVEZE	12
4.1	Kratkoročne obaveze	12
4.2	Obaveze za neizmirene poreze i doprinose (iz prethodnih godina)	13
5	IZVJEŠTAJ O NOVČANIM TOKOVIMA	13
6	IZVJEŠTAJ O NEIZMIRENIM OBAVEZAMA	14

1 UVODNE NAPOMENE

Shodno članu 7 Zakona o standardizaciji¹ poslove standardizacije u Crnoj Gori, kao svoju osnovnu djelatnost, obavlja Institut za standardizaciju Crne Gore (u daljem tekstu: Institut), kao nezavisno nacionalno tijelo za standardizaciju koje vrši poslove od javnog interesa.

Osnivač Instituta je Vlada Crne Gore (u daljem tekstu: Osnivač).

Institut se upisuje u Centralni registar privrednih subjekata.

Institut je jedino nacionalno tijelo za standardizaciju u Crnoj Gori. Registrovan je u Centralnom registru privrednih subjekata, sa registarskim brojem: 100000144, matičnim brojem/PIB: 02659638, pod šifrom djelatnosti 8413 - Uređenje poslovanja i doprinos uspješnijem poslovanju u oblasti ekonomije, kao Ostali oblici obavljanja privredne djelatnosti.

Članom 16 stav 1 tačka 4 Zakona predviđeno je da Upravni odbor "utvrđuje izvještaj o realizaciji Programa rada, Izvještaj o realizaciji Godišnjeg plana i Finansijski izvještaj za prethodnu godinu i dostavlja ih Osnivaču na razmatranje i usvajanje".

Članom 18 stav 1 tačka 6 Zakona predviđeno je da direktor Instituta "priprema i dostavlja Upravnom odboru: Program rada kao i njegove izmjene i dopune, Godišnji plan i Finansijski plan; Izvještaj o realizaciji Programa rada, Izvještaj o realizaciji Godišnjeg plana i Finansijski izvještaj za prethodnu godinu."

Članom 20 Zakona se definiše finansiranje Instituta, "Prihodi koji se ostvare naplatom članarina u Institutu, prodajom crnogorskih standarda, srodnih dokumenata i drugih publikacija, pružanjem usluga od strane Instituta i drugi prihodi ostvareni u skladu sa zakonom su prihodi budžeta Crne Gore."

Shodno ovakvom pravnom okviru Institut je pripremio ovaj Finansijski izvještaj.

¹ Sl. list CG, br. 145/21 od 31.12.2021

2 FINANSIRANJE U 2025. GODINI

U 2025. godini Institut za standardizaciju Crne Gore finansirao se u skladu sa članom 20 Zakona o standardizaciji², kojim je predviđeno da se sredstva za rad Instituta obezbjeđuju iz budžeta Crne Gore.

Prihodi koji se ostvare naplatom članarina u Institutu, prodajom crnogorskih standarda, srodnih dokumenata i drugih publikacija, pružanjem usluga od strane Instituta i drugi prihodi ostvareni u skladu sa Zakonom su prihodi budžeta Crne Gore.

Sredstva iz stava 1 ovog člana obezbjeđuju se za sprovođenje aktivnosti utvrđenih Programom rada i Godišnjim planom, plaćanje članarine međunarodnim i evropskim organizacijama za standardizaciju i sprovođenje međunarodne saradnje u ime Crne Gore u oblasti standardizacije.

Institut je, u skladu sa obavezama, pripremio Program rada za 2025. na osnovu koga je sačinjen Finansijski plan sa jasno iskazanim finansijskim potrebama po svakoj aktivnosti. Akti su usvojeni od strane upravne strukture Instituta.

Do 01. januara 2023. godine Institut je imao svoj žiro-račun i sredstva opredijeljena Zakonom o budžetu transferisana su mjesečno na žiro-račun Instituta.

Počev od 01.01.2023. godine Institut je uvršten u potrošačke jedinice budžeta tako da je priprema finansijskog plana i mjesečnog plana potrošnje za 2025. godinu izvršena u skladu sa budžetskom klasifikacijom.

Zakonom o budžetu³ za 2025. godinu, Institutu za standardizaciju Crne Gore su dodijeljena sredstva kroz:

- **Program: 15 030** (Industrijski i regionalni razvoj);
- **Potprogram: 15 030 002** (Standardizacija i akreditacija) i
- **Aktivnost: 15 030 002 002** (Razvoj i usvajanje standarda).

Institutu je opredijeljeno 635.999,28 €.

Shodno Zakonu, prihodi koje je Institut ostvarivao, tokom 2025 godine, obavljanjem sopstvene djelatnosti uplaćivani su direktno na račun trezora.

Prodaja crnogorskih standarda i srodnih dokumenata i standarda i srodnih dokumenata drugih nacionalnih tijela za standardizaciju sa kojima Institut ima potpisane ugovore o saradnji, kao i usluga koje iz ove oblasti Institut pruža zainteresovanim stranama, vršila se u skladu sa:

- Cjenovnikom standarda i srodnih dokumenata⁴ koji je usvojen od strane Upravnog odbora;
- Cjenovnikom ostalih usluga Instituta za standardizaciju Crne Gore⁵, koji je usvojen od strane Upravnog odbora i
- Ugovorima o saradnji sa pojedinim subjektima.

² Službeni list Crne Gore", br. 145/21 od 31.12.2021

³ Službeni list Crne Gore", br. 11/25 od 10.02.2025, 080/25 od 29.07.2024

⁴ Sl. list CG br. 29/08

⁵ Sl. list CG br. 81/21

Kvalitetnijoj dostupnosti standarda i usluga doprinijela je implementacija informatičke platforme, koja je Institutu omogućila da zainteresovanim stranama u Crnoj Gori obezbijedi bilo koji standard, bez obzira na autora i izvor, na efikasan, pouzdan i kvalitetan način. Posebno je značajno istaći da ova platforma omogućava pružanje usluga svim korisnicima, nezavisno od njihove lokacije, pod uslovom da imaju pristup internetu. Kako nije bilo moguće vršiti ove uplate preko računa budžeta, uplate su realizovane putem žiro-računa Instituta kod Hipotekarne banke, nakon čega su kvartalno prenošene na račun državnog trezora.

Visina članarine za članove Instituta u 2025. godini, utvrđena je Odlukom o visini članarine za 2025. godinu u Institutu za standardizaciju br. 02-070-03/25 od 13.02.2025. godine. Za privredna društva, preduzeća i druga pravna lica koja ostvaruju dobit, visina članarine utvrđuje se na osnovu broja zaposlenih, dok se za pravna lica koja ne ostvaruju dobit utvrđuje na osnovu vrste njihove djelatnosti.

Institut je u 2025. godini uspješno realizovao aktivnosti predviđene Programom rada i Godišnjim planom donošenja crnogorskih standarda i srodnih dokumenata za 2025. godinu.

U cilju ispunjavanja obaveza koje je Crna Gora preuzela Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju Evropskoj uniji (SSP), u okviru pregovaračkog Poglavlja 1 – Slobodan protok roba, kao i obaveza koje proizilaze iz Sporazuma o tehničkim preprekama u trgovini Svjetske trgovinske organizacije (STO) i Sporazuma o slobodnoj trgovini u centralnoj Evropi (CEFTA), Institut za standardizaciju Crne Gore je u kontinuitetu vršio harmonizaciju crnogorskih standarda i srodnih dokumenata sa međunarodnim i evropskim standardima. Ovaj proces realizovan je uz poštovanje relevantnih evropskih i međunarodnih normativnih akata, uključujući Regulativu (EU) 1025/2012.

Tokom 2025. godine publikovano je ukupno 2019 crnogorskih standarda i srodnih dokumenata (MEST). Prevedena su i objavljena tri standarda, koja su prethodno publikovana na engleskom jeziku. Prema zvaničnom izvještaju CEN/CENELEC Menadžment centra, zaključno sa četvrtim kvartalom 2025. godine Institut je, na nacionalnom nivou, usvojio ukupno 95.56% evropskih standarda i srodnih dokumenata od kojih je 94.48% CEN i 97.97% CENELEC standarda.

Tokom 2025. godine Institut je unaprijedio rad i na međunarodnom nivou. Nacionalni tehnički komiteti povećali su učešće u stručnim tijelima Međunarodne organizacije za standardizaciju (ISO) u odnosu na prethodnu godinu.

Uredno je vođen registar crnogorskih standarda i srodnih dokumenata u svim fazama razvoja, a takođe ažurirana je i baza podataka o crnogorskim standardima koji su povezani sa tehničkim zakonodavstvom.

U cilju edukacije privrednih aktera, akademske zajednice, javne uprave i drugih zainteresovanih strana, Institut je tokom 2025. godine organizovao niz promotivnih aktivnosti, što je pozitivno uticalo na prodaju MEST standarda i srodnih dokumenata.

2.1 Pregled izvršenja tekućeg budžeta za period 01.01.2025 – 31.12.2025 godine

			TEKUĆI BUDŽET	IZVRŠENJE
Aktivnost 15 030 002 002		Razvoj i usvajanje standarda	635.999,28	566.189,99
	4	Izdaci	635.999,28	566.189,99
	41	Tekući izdaci	622.498,28	553.738,00
	411	Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca	348.580,14	324.034,01
411	411-1	Neto zarade	289.514,11	265.482,92
411	411-2	Porez na zarade	16.687,77	16.758,30
411	411-3	Doprinosi na teret zaposlenog	35.923,45	33.060,73
411	411-4	Doprinosi na teret poslodavca	3.951,70	6.218,36
411	411-5	Opštinski prirez	2.503,11	2.513,70
	412	Ostala lična primanja	45.540,00	46.148,90
412	412-7	Ostale naknade	45.540,00	46.148,90
	413	Rashodi za materijal	16.510,00	13.405,63
413	413-1	Administrativni materijal	6.000,00	4.800,01
413	413-3	Materijal za posebne namjene	850,00	771,76
413	413-4	Rashodi za energiju	5.500,00	3.524,30
413	413-5	Rashodi za gorivo	2.160,00	1.909,56
413	413-9	Ostali rashodi za materijal	2.000,00	2.400,00
	414	Rashodi za usluge	68.154,14	39.300,36
414	414-1	Službena putovanja	20.000,00	13.959,07
414	414-2	Reprezentacija	4.254,14	6.208,89
414	414-3	Komunikacione usluge	5.400,00	4.503,70
414	414-4	Bankarske usluge i negativne kursne razlike	1.500,00	451,47
414	414-5	Usluge prevoza	200,00	0
414	414-6	Advokatske, notarske i pravne usluge	2.000,00	2420,00
414	414-7	Konsultantske usluge, projekti i studije	25.000,00	2.500,00
414	414-8	Usluge stručnog usavršavanja	3.000,00	2.990,00
414	414-9	Ostale usluge	6.800,00	6.267,23
	415	Rashodi za tekuće održavanje	9000,00	6.026,24
415	415-3	Tekuće održavanje opreme	9.000,00	6.026,24
	417	Renta	32.900,00	31.928,00
417	417-1	Zakup objekata	32.900,00	31.928,00
	419	Ostali izdaci	101.814,00	92.894,86
419	419-1	Izdaci po osnovu isplate ugovora o djelu	3.600,00	1702,40
419	419-2	Izdaci po osnovu troškova sudskih postupaka	1.000,00	
419	419-3	Izrada i održavanje softvera	5.000,00	
419	419-4	Osiguranje	1.500,00	1.293,08
419	419-5	Kontribucije za članstvo u domaćim i međunarodnim organizacijama	83.000,00	83.000,00
419	419-6	Komunalne naknade	2.100,00	1.073,76

419	419-8	Takse	214,00	459,00
419	419-9	Ostalo	5.400,00	5.366,62
	43	Transferi institucijama, pojed, nevladinom sektoru	6.000,00	5.130,00
	431-6	Transferi jednokratne socijalne pomoći	3.000,00	990,0
	431-8	Ostali transferi pojedincima	3.000,00	1.700,00
	431-9	Ostali transferi institucijama		2.440,00
	44	Kapitalni izdaci	7.500,00	7.321,99
	441-5	Izdaci za opremu	7.500,00	7.321,99
	46	Otplata dugova	1,00	
	463-0	Otplata obaveza iz prethodnog perioda	1,00	

2.2 Obrazloženje budžetskih stavki

Najveći dio utrošenih sredstava odnosi se na zarade zaposlenih. Tokom 2025. godine u Institutu je bilo 20 (dvadeset) zaposlenih lica na neodređeno vrijeme, plus direktor Instituta. Zarade su redovno isplaćivane na mjesečnom nivou, zajedno sa svim pripadajućim porezima i doprinosima, u skladu sa važećim propisima.

1. Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca	324.034,01 €
--	---------------------

Struktura troškova koji se odnose na zarade je sljedeća:

<i>a. troškovi neto zarada</i>	254.872,92 €
<i>b. troškovi poreza na zarade</i>	16.758,30 €
<i>c. doprinosi na teret zaposlenog</i>	33.060,73 €
<i>d. doprinosi i druge dažbine na teret poslodavca</i>	6.218,36 €
<i>e. opštinski preiz</i>	2.513,70 €
<i>f. isplaćene varijabile zaposlenima</i>	10.610,00 €

Rješenjima br. 03-402-166-1/25 od 12.03.2025; 03-011-645/25 od 24.09.2025 i 03-430-908-1/25 od 04.12.2025, koja se odnose na isplatu varijabilnog dijela zarade iz sredstava tekućeg poslovanja, zaposlenima u Institutu isplaćene su varijabile u ukupnom neto iznosu od 10.610,00 €. Za navedene isplate obračunati su i uplaćeni svi pripadajući porezi i doprinosi, u skladu sa važećim propisima.

2. Ostala lična primanja	46.148,90 €
---------------------------------	--------------------

U okviru stavke ostalih ličnih primanja obuhvaćene su isplate:

<i>a. naknade članovima Upravnog Odbora</i>	43.151,51 €
<i>b. naknade članovima Skupštine Instituta</i>	1.237,95 €
<i>c. naknada predsjedniku Sindikata Instituta</i>	1.759,44 €

3. Izdaci za materijal	13.405,63 €
-------------------------------	--------------------

Ovom stavkom obuhvaćeni su troškovi:

<i>a. materijala</i>	4.800,01 €
Ovom stavkom obuhvaćeni su troškovi nabavke kancelarijskog materijala, materijala utrošenog za održavanje službenog auta i opreme, troškovi nabavke materijala za održavanje higijene.	
<i>b. električne energije</i>	3.524,30 €
<i>c. gorivo za službeno vozilo</i>	1.909,56 €
<i>d. materijal za posebne namjene</i>	771,76 €
<i>e. ostali rashodi za materijal</i>	2.400,00 €

Stavkom „ostali rashodi za materijal“ obuhvaćeni su troškovi nabavke tonera za štampače, režijskog materijala, pretplata za katalog propisa i časopise, kao i plaćanje provizije po Ugovoru o prodaji ISO i IEC standarda.

4. Izdaci za usluge	39.300,36 €
----------------------------	--------------------

Ovom stavkom obuhvaćeni su troškovi:

<i>a. troškovi službenih putovanja</i>	13.959,07 €
<i>b. troškovi reprezentacije</i>	6.208,89 €
<i>c. troškovi komunikacije (telefonski troškovi i troškovi ADSL-a)</i>	4.503,70 €
<i>d. troškovi bankarskih provizija (vezano za domaći i inostrani platni promet)</i>	451,47 €
<i>e. konsultantske usluge</i>	2.500,00 €
<i>f. usluge stručnog usavršavanja</i>	2.990,00 €
<i>g. advokatske, notarske i pravne usluge</i>	2.420,00 €
<i>h. troškovi ostalih usluga</i>	6.267,23 €

Troškovi reprezentacije – 6.208,89 €, obuhvataju izdatke povezane sa prijemima, sastancima i drugim aktivnostima kojima se predstavlja Institut prema poslovnim i drugim partnerima. Troškovi reprezentacije odnose se i na troškove kateringа tokom promotivnih događaja, seminara i radionica namijenjenih zainteresovanim stranama, posebno mikro, malim i

srednjim preduzećima, čime se podržava informisanje i edukacija privrednih subjekata u oblasti standardizacije.

Troškovi ostalih usluga - 6.267,23 €, obuhvataju izdatke za izradu reklamnog materijala, izradu plakata i postera potrebnih pri održavanju panela i seminara, objavu oglasa u sredstvima javnog informisanja, izdatke za mjesečnu pretplatu ZOOM aplikacije, obnovu sertifikata, obnovu domena, troškove avio karti za predavače na seminarima koje organizuje Institut.

5. Tekuće održavanje	6.026,24 €
<i>a. Usluge tekućeg održavanja opreme, održavanje i registracija službenih vozila</i>	896,64 €
<i>b. Održavanje Poslovno informacionog sistema Instituta DOC4ME i ERP4ME</i>	2.129,60 €
<i>c. Pružanje usluga IT podrške i održavanje NSB soft sistema</i>	3.000,00 €

6. Izdaci za rentu	31.928,00 €
<i>a. zakup poslovnog prostora tokom 2025. godine</i>	30.888,00 €
<i>b. zakup parking mjesta za službena vozila</i>	440,00 €
<i>c. zakup magacina, za čuvanje namještaja i opreme koja se trenutno ne koristi</i>	600,00 €

7. Ostali izdaci	92.894,86 €
<i>a. Izdaci po osnovu isplate Ugovora o djelu</i>	1.702,40 €
<i>b. Mjesečne premije osiguranja za zaposlene</i>	1.293,08 €
<i>c. Komunalne naknade</i>	1.073,76 €
<i>d. Članarine prema međunarodnim i evropskim organizacijama za standardizaciju</i>	83.000,00 €
<i>e. Takse</i>	459,00 €
<i>f. Ostalo</i>	5.366,62 €

Stavka "ostalo" obuhvata troškove po osnovu uplatu sponzorstva po Odluci: 03-082-495-1/25 od 25.07.2025; uplata specifičnog zdravstvenog osiguranja za zaposlene; novogodišnji paketići za djecu zaposlenih po Odluci 03-430-971/25 od 23.12.2025 godine; zakup domena za 2025. godinu i sl.

8. Transferi institucijama i pojedincima	5.130,00 €
---	-------------------

<i>a. Transfer jednokratne socijalne pomoći</i>	990,00 €
<i>b. Transfer sindikalnoj organizaciji Instituta</i>	2.440,00 €
<i>c. Ostali transferi pojedincima (Isplata povodom 8. marta)</i>	1.700,00 €
9. Kapitalni izdaci	7.321,99 €
<i>a. Izdaci za opremu</i>	7.321,99 €

2.3 Prihodi ostvareni sopstvenom djelatnošću Instituta

Shodno Zakonu o standardizaciji, prihodi koje Institut ostvari svojom djelatnošću su prihodi Budžeta Crne Gore.

Primici ostvareni djelatnošću Instituta	32.292,29 €
--	--------------------

Primici koji se ostvaruju djelatnošću Instituta obuhvataju:

- prodaju standarda srodnih dokumenata i drugih publikacija;
- naplatu članarine;
- naplatu usluga;
- iz drugih izvora.

<i>a. prodaja standarda i srodnih dokumenata</i>	19.766,34 €
--	-------------

U 2025. godini prodato je **588** standarda po cijenama definisanim Cjenovnikom⁶.

<i>b. usluge onlajn čitanje standarda</i>	1.615,95 €
---	------------

Ovo je još jedna od usluga koje smo obezbijedili kroz tehnološku platformu na čijoj popularizaciji i dostupnosti treba raditi i na marketinškom planu, kako bi postigli što veće korišćenje.

<i>c. članarine</i>	2.810,00 €
---------------------	------------

U 2025. godini uplatu članarine⁷ je realizovalo 14 članova Instituta i to: Privredna Komora, Građevinski fakultet, Mašinski fakultet, Institut Sigurnost, ABG Test, Knauf, Montinspekt, Građevinski institut Montenegro, Institut za javno zdravlje CG, Jugopetrol AD, Zavod za metrologiju, Inženjerska komora, EPCG i Institut za transport.

– ⁶ Cjenovnik standarda i srodnih dokumenata koji je usvojen od strane Upravnog odbora i objavljen u „Sl. listu CG“ 29/08
– ⁷ U skladu sa Pravilnikom o članstvu u Institutu za standardizaciju Crne Gore br 46/I/21 od 03.02.2021. godine.

Imajući u vidu djelatnost Instituta, ali i potrebe zainteresovanih strana, odnosno tržišta i okruženja, jasno je da postoji potreba za većom edukacijom i promocijom standarda. Ovo obuhvata kako promovisanje oblasti koje standardi pokrivaju, tako i pružanje konkretnih znanja o primjeni i implementaciji standarda.

Posjećenost i finansijski pokazatelji su potvrdili neophodnost organizacije ovakvih događaja, što će Institut nastaviti i ubuduće, uz konstantan napor za organizaciona i kadrovska poboljšanja.

Tabela: Termini održavanja komercijalnih seminara u 2025. godini

Datum održavanja seminara	Naziv seminara
25.03.2025	Alergeni u hrani
24.04.2025	Standard MEST ISO 9001:2016-Sistemi menadžmenta kvalitetom-Zahtjevi, Anex SL
05.05.2025	Tumačenje zahtjeva standarda za sistem menadžmenta zaštitom životne sredine MEST ISO 14001:2015, uključujući i Amd. 1:2024
23.10.2025	Standard MEST EN ISO/IEC 17025:2018, Opšti zahtjevi za kompetentnost laboratorija za ispitivanje i laboratorija za etaloniranje – primjena, održavanje i poboljšavanje sistema menadžmenta u laboratorijama
11.11.2025	Analiza zahtjeva standarda MEST ISO 45001:2018 – sistemi menadžmenta bezbjednošću i zdravljem na radu – Zahtjevi sa uputstvom za korišćenje i preporuke za njegovu primjenu

Institut za standardizaciju je 23.01.2025. godine zaključio sa firmom "Riva Print" Ugovor o zakupu mašine/opreme. U pitanju su elektromehaničke makaze za papir i Ploter. Mjesečna naknada zakupa iznosi 80,00 €.

3 IMOVINA INSTITUTA

U periodu od 30.12.2025. godine do 15.01.2026. godine u Institutu je izvršen popis opreme, kancelarijskog namještaja, sitnog inventara kao i popis obaveza sa stanjem na dan 31.12.2025. godine.

Popis je urađen u skladu sa Odlukom o popisu i obrazovanju komisije za popis br. 03-082-905/25 od 04.12.2025. godine. Rješenjem 03-082-905-3/25 od 04.12.2025. godine imenovani su članovi komisije za popis obnovnih sredstava, nematerijalne imovine, kancelarijskog namještaja i sitnog inventara.

Komisija je popisala sve predmete popisa i sačinila tri popisne liste koje je dostavila računovodstvenoj službi na dalju proceduru.

Komisija je utvrdila da ne postoje razlike između stvarnog i knjigovodstvenog stanja u dijelu popisane opreme, kancelarijskog namještaja i sitnog inventara.

Shodno sačinjenim popisnim listama, nabavna vrijednost opreme, kancelarijskog namještaja i nematerijalnih ulaganja iznosila je 358.613,70 €, a sadašnja vrijednost je 104.770,85 €.

Komisija je dala predlog da je, zbog fizičke i funkcionalne neispravnosti, potrebno rashodovati dio opreme čija je sadašnja vrijednost 2.260,00 €.

Nabavna vrijednost sitnog inventara je 9.096,43 €.

4 NEIZMIRENE OBAVEZE

Rješenjem 03-082-905-1/25 imenovani su članovi komisije za popis stanja na računima, stanje na biznis kartici i stanje obaveza prema dobavljačima.

Popisom je utvrđeno da je stanje na žiro-računu, deviznom računu i biznis kartici na dan 31.12.2025. godine bilo 0,00 €.

Na dan 31.12.2025. godine ostao je neizmiren dio kratkoročnih obaveza prema dobavljačima čije je dospeljeće za plaćanje bilo zaključno sa 31.12.2025. godine, kao i dio duga za prirez na porez.

4.1 Kratkoročne obaveze

Tabela: Prikaz kratkoročnih obaveza

R. br.	Naziv dobavljača	Iznos (€)
1.	B-ONE	193,60 €
2.	Parking servis	40,00 €
3.	Lovćen osiguranje	84,00 €
4.	IEC	237,84 €
5.	Prirez na porez	82,42 €
Ukupno:		637,86 €

Obaveze koje su nastale tokom 2025. godine, a dospijevaju za plaćanje tokom 2026. godine nijesu unijete u tabelu.

4.2 Obaveze za neizmirene poreze i doprinose (iz prethodnih godina)

Obaveze za zaostale doprinose na dan 31.12.2025. godine iznosile su **25.058,50 €**. Dio obaveza, u iznosu od 23.648,62 € odnosi se na neuplaćene doprinose prilikom isplate varijabile zaposlenima na kraju 2014. i na kraju 2015. godine.

Struktura dugovanja je sledeća:

<i>a. Porez</i>	<i>1.941,35 €</i>
<i>b. Doprinosi na teret zaposlenog</i>	<i>14.115,39 €</i>
<i>c. Doprinosi na teret poslodavca</i>	<i>6.417,70 €</i>
<i>d. Opštinski prirez</i>	<i>1.174,18 €</i>

Takođe, postoji i dio dugovanja za doprinose prema članovima prethodnog saziva Upravnog odbora Instituta u iznosu od **1.409,88 €**. Dug se odnosi na period od 07/2013. godine do 02/2016. godine.

Treba napomenuti da je zahtijevom za budžet, koji je poslat Ministarstvu finansija, traženo da se odobre sredstva, na stavci 46 – Otplata obaveza iz prethodnog perioda, u cilju izmirenja ovih obaveza kao i radi ispunjenja preporuke od strane DRI. Kako sredstva za tu namjenu nijesu odobrena budžetom za 2025. godinu, ista nijesu uvrštena u konačni Finansijski plan. Konačnim Izvještajem DRI iz decembra 2025. godine konstatovano je da usled protoka vremena nije moguće relizovati preporuku u dijelu izmirenja zaostalih obaveza.

5 IZVJEŠTAJ O NOVČANIM TOKOVIMA

Redni broj	NOVČANI TOK-EKONOMSKA KLASIFIKACIJA	Plan	Izvršenje	
			Prethodna godina	Tekuća godina
1	2	3	4	5
1	PRIMICI			
1.1	Opšti prihodi	635.999,00	562.534,00	566.190,00
1.2	Namjenski prihodi			
1.3	Sopstveni prihodi			
1.4	Donacije			
1.5	Pozajmice i krediti			
I	Ukupno primici (1.1+1.2+1.3+1.4+1.5)	635.999,00	562.534,00	566.190,00
2	IZDACI			
2.1	Tekući izdaci	622.498,00	550.425,00	553.738,00
2.1.1	Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca	348.580,00	325.354,00	324.034,00
2.1.2	Ostala lična primanja	45.540,00	49.083,00	46.149,00
2.1.3	Rashodi za materijal	16.510,00	12.612,00	13.406,00
2.1.4	Rashodi za usluge	68.154,00	38.821,00	39.300,00

2.1.5	Tekuće održavanje	9.000,00	7.788,00	6.026,00
2.1.6	Kamate			
2.1.7	Renta	32.900,00	25.467,00	31.928,00
2.1.8	Subvencije			
2.1.9	Ostali izdaci	101.814,00	91.300,00	92.895,00
2.2.	Transferi za socijalnu zaštitu			
2.2.1	Prava iz oblasti socijalne zaštite			
2.2.2	Sredstva za tehnološke viškove			
2.2.3	Prava iz oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja			
2.2.4	Ostala prava iz oblasti zdravstvene zaštite			
2.2.5	Ostala prava iz oblasti zdravstvenog osiguranja			
2.3.	Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru	6.000,00	2.758,00	5.130,00
2.4.	Kapitalni izdaci	7.500,00	9.351,00	7.322,00
2.5.	Pozajmice i krediti			
2.6.	Otplata dugova	1,00		
2.7.	Rezerve			
II	Ukupno izdaci (2.1 + 2.2 + 2.3 + 2.4 + 2.5 + 2.6 + 2.7)	635.999,00	562.534,00	566.190,00

6 IZVJEŠTAJ O NEIZMIRENIM OBAVEZAMA

Redni broj	OPIS	Stanje obaveza na dan 31.12. prethodne godine	Stanje obaveza na kraju izvještajnog perioda
1	2	3	4
1	Obaveze za tekuće izdatke (1.1+1.2+1.3)	530,00	638,00
1.1	Obaveze za bruto zarade i doprinose na teret poslodavca	184,00	83,00
1.2	Obaveze za ostala lična primanja		
1.3	Obaveze za ostale tekuće izdatke	346,00	555,00
2	Obaveze po transferima za socijalnu zaštitu		
3	Obaveze za transfere institucijama, pojedincima i kreditima		
4	Obaveze za kapitalne izdatke		
5	Obaveze po pozajmicama i kreditima		
6	Obaveze po osnovu otplate dugova		
7	Obaveze iz rezervi		
8	Stanje obaveza na kraju perioda (1+2+3+4+5+6+7)	530,00	638,00